

Nadace při České televizi ČLOVĚK V TÍSNI

1998

Pomoc za 400 000 000

Nadace Člověk v tísni při České televizi byla založena jako humanitární organizace s cílem pomáhat v oblastech světa zasažených krizí. Realizuje humanitární pomoc, dlouhodobé rozvojové projekty a podporuje snahy o demokratizaci a dodržování lidských práv. Součástí její práce je zaměření pozornosti k problémům „méně šťastných“ oblastí světa. Nadace se orientuje převážně na pomoc lidem na okraji, tedy v zapomenutých či těžko dostupných místech, kam neproudí pomoc z mamutích světových humanitárních organizací a která nebývají tématem hlavních zpráv. Klasickým příkladem jsou zásilky léků pro polní nemocnice v Čečně, potraviny pro obklíčené frontové vesnice v Bosně, základních potřeb pro odložené děti v chátrajících dětských domovech v Bulharsku či pomoc kosovským uprchlíkům. Humanitární operace jsou založeny na podrobné znalosti terénu a řídí se přísným pravidlem doprovodu

veškeré pomoci až na místo určeno (včetně kontroly jejího rozdělování). Za dobu své existence dopravila nadace stovky zásilek s přímou humanitární pomocí a konkrétními projekty podpořila disidenty, nezávislé novináře, obhájce lidských práv či představitelé demokratické opozice ve více než dvaceti zemích světa. Celková hodnota realizované pomoci dosáhla výše 400 milionů korun.

Projekty, operace a akce nadace jsou financovány z veřejných sbírek, sponzorských a účelových darů, příspěvků státu a grantů domácích a zahraničních nadací. Nadaci se daří udržovat nízké provozní náklady zejména díky velkorysosti České televize a v důsledku spolupráce s množstvím dobrovolníků; nezanedbatelná je také role pracovníků vykonávajících v nadaci náhradní vojenskou službu. Velkou oporou nadace je novinářská agentura Epicentrum.

Od Arménie ke Kosovu
Svědectví ukazují na skutečné viníky
Demokracie, svoboda slova a lidská práva
V horách rumunského Banátu
Po 150 letech z Kazachstánu domů

2	Humanitární a rozvojová pomoc	6
3	Zpráva o hospodaření	8
4	Struktura nadace a poděkování partnerům	9
5	Pořady České televize, které pomáhají	10
5	Mimulý půlrok	12

Od Arménie ke Kosovu

V prosinci 1988 otřásla Arménii ničivé zemětřesení a z celého světa začala do postižené oblasti proudit pomoc. Jen z Československa nic. Tehdy udělala skupina pražských studentů něco, co nám dnes připadá běžné: vyhlásila sbírku na pomoc Arménii. Odezva, asi právě proto, že spontánní akce nebyla další vynucenou socialistickou „solidaritou“, byla obrovská. O rok později, koncem studentské stávky, se na palubě letadla s pomocí pro Bukurešť ocitá jeden z členů „arménské skupiny“ Šimon Pánek. Ve stejné době se Jaromír Štětina za volantem autobusu plného zdravotnických potřeb a potravin snaží proklídkovat mezi bojovými Securitate do centra Rumunska po zemi. Následují drobné humanitární akce v letech 1990-92, pořádané v podstatě jako osobní iniciativy budoucích zakladatelů nadace.

Tým Epicentrum a Nadace Lidových novin

Na jaře 1992 přichází Jaromír Štětina, korespondent LN pro oblast Sovětského svazu, s výzvou: „Být novinářem nestáčí, nemůžeme jen někým přijet, nasekat pár krvavých fotek, napest story a zase letět v klidu domů.“ Vzniká reportážový a humanitární tým EPICENTRUM Lidových novin. Spojení válečné novinářky s tím, že se budeme snažit také pomáhat. Epicentrum realizuje z prostředků sbírky „SOS Karabach“ dodávky pomoci do obklíčeného Náhorního Karabachu.

Koncem roku 1992 převzala humanitární aktivity týmu Nadace Lidových novin. Do období její aktivní existence v roce 1993 spadají první velké operace v Bosně, první úspěšné kampaně. Nadace získává kontakty ve světě i zkušenost, že finančně a rozsahem omezená pomoc z malé země, která byla donedávna spíše příjemcem než dárcem, může mít význam, je-li promyšlená, rychlá a přesná. Zásilky jsou stanoveny podle znalosti potřeb v místě krize, dopraveny konkrétnímu příjemci, doprovázeny a kontrolovány během použití. Nadace se profesionalizuje, je oceňována nejen příjemci, ale i mezinárodními organizacemi. Statut „přidruženého partnera“ pro operace OSN v bývalé Jugoslávii získává jako první nevládní organizace z východní Evropy. Tvoří ji dva zaměstnanci a desítky dobrovolníků.

Spojení s Českou televizí

Na podzim 1993, před začátkem druhé válečné zimy v Sarajevu, vyhlásuje nadace s podporou řady novinářů sbírku „SOS Sarajevo“. Klíčová je úzká spolupráce s Českou televizí, která přinese sbírce velký úspěch a na počátku roku 1994 se stane základem pro vznik nové nadace, pracující od té doby pod křídly České televize – Nadace Člověk v tísni při ČT. Ono „při“ je ve vztahu nadace a ČT přesným vyjádřením vzájemné spolupráce a symbiózy – Česká televize je jedním ze zakladatelů nadace a podle svých možností jí podporuje. Nadace využívá „střechy nad hlavou“ i spojení s televizí k uskutečňování cílů, pro které byla založena.

Nadace v Bosně a Hercegovině

První konvoje vypravěné nadací na Balkán směřovaly v zimě 1992/93 do Sarajeva, Zenice a středobosenského Maglaje. Igor Blažević, sám původem Sarajevan, žijící od začátku devadesátých let v Čechách, tehdy zorganizoval „Týden Bosny a Hercegoviny“, informační a sbírkovou kampaň, zásilky humanitární pomoci byly dopraveny nadací. Pevnějším dobrovolníci řídili na dobré slovo zapuštěné kamiony a hledali cestu do zapadlých bosenských vesnic a měst. Tehdy jsme se naučili základním pravidlům pohybu a života ve válce. Pomoc se skládala z nejobyčejnějších potřebných věcí: mouky, konzerv, přikrývek, svíček, obvazů a léků pro chirurgii. Od té doby došlo do cíle několik set zásilek, které nadace do Bosny vypravila. Štěstí nám skutečně neobyčejně přálo, nikdo nebyl zraněn ani zabit, žádný z kamionů se nezřítíl z improvizovaných horských cest. Všechny náklady pomoci byly (byť některé se zdržováním, vyhrožováním a přes několik překladů) nakonec dopraveny potřebným.

Během kampaně SOS Sarajevo se podařilo shromáždit 30 milionů korun. Humanitární dodávky, největší z postkomunistických zemí, byly během druhé válečné zimy citelnou pomocí obklíčenému městu. Za zmínku stojí 25 000 přikrývek, 960 000 kusů svíček, tři letecké zásilky léků pro sarajevské nemocnice, které byly označeny za „nejžádánější a nejlépe vybrané“ za celé období války. Výmluvný je také fakt, že během zimy 1993/94 byly dodatkové přiděly potravin pro 18 000 malých dětí, těhotných a kojících matek v Sarajevu tvořeny téměř z padesáti procent potravinami z České republiky. Pomoc z ČR se stala pojmem. Díky sbírce „SOS Dítě v nouzi“ pokračovala pomoc v roce 1994, ještě před koncem války byla vyhlášena sbírka „SOS Bosna“.

Na žádost UNICEF provozovala nadace v BiH od konce roku 94 „Českou dopravní jednotku“, která přepravovala pomoc pro děti z centrálních skladů do těžko přístupných míst. Jednotka rozešla v těžkém válečném roce 1995 cca tisíc tun

pomoci. Byla například prvním civilním týmem, který projel po znovotevřené cestě přes Igman do obklíčeného Sarajeva, a částí druhého konvoje, který dovezl pomoc do odřezané východobosenské enklávy Goražde.

Sanitky, semena, lékaři a zářivky

Série velkých dodávek pomoci byly financovány ze sbírek SOS, tedy z prostředků věnovaných převážně občany. Řada zásilek, jako například putnáct starších sanitních vozů pro vybrané nemocnice v Bosně, zásilka semen zeleniny do odřezaných oblastí, pomoc vybraným frontovým městům ve střední Bosně, program pracovních pobytů českých lékařů v Sarajevu a Mostaru, vybavení pro sarajevský hasičský sbor, zářivky pro základní a střední školy v Sarajevu, SOS Refugees – pobyt dobrovolníků v uprchlických táborech v Chorvatsku či konvoj pro Goražde, inkubátory pro Tuzlu a mnoho dalších akcí pomoci bylo financováno z příspěvků vlády ČR, hlavního města Prahy, některých měst, institucí a organizací. Všem jim za pomoc civilnímu obyvatelstvu ve válce náleží úcta a poděkování.

Měsíc Bosny a Hercegoviny

„Měsíc“ byl mnohovrstevným kulturním a společenským festivalem, který představil Bosnu a Hercegovinu na podzim roku 1995, nedlouho před koncem války, jinak než každodenní zpravodajství o střelbě z jedné či z druhé strany. Tedy jako kulturní, civilizační evropskou zemi. Pod záštitou prezidentů Václava Havla a Aliji Izetbegoviće a předsedy Rady Evropy Daniela Tarchyse se tehdy v České republice konalo téměř sto padesát různých kulturních, společenských a intelektuálních akcí. Fotografické a výtvarné výstavy, hudba, literatura, řada setkání a výměnných schůzek mezi představiteli akademického a intelektuálního života obou zemí, to je jen část programu, který skutečně výjimečný projekt přinesl. Pro většinu bosenských umělců byl „Měsíc“ první příležitostí, kdy opustili obklíčené Sarajevo. Devadesát devět českých a dvacet šest bosenských institucí, organizací a měst se na „Měsíc“ podílelo přímo, podporu průběh festivalu a protiválečné kampaně přijeli do ČR mimo jiné Susan Sontag, George Soros, Hans Koschnik či Tadeusz Mazowiecki. To, že Bosna a Hercegovina není jakousi barbarickou balkánskou zemí, ale evropským státem s tisíciletou historií i mnohým, co nám může dnes sdělit, se během festivalu v České republice ukázalo jako nesporné.

Opačným směrem, tedy z Čech do BiH, směřovala řada kulturních a společenských projektů v roce 1996 v rámci festivalu české kultury „Jaro 96“, který proběhl ve čtyřech bosenských městech: Sarajevu, Zenici, Tuzle a Mostaru. V čerstvě poválečném prostředí byly koncerty české hudby (klasické i rockové) zaplněny, kromě výstav a setkání přineslo „Jaro 96“ do Bosny i přehledku české filmové tvorby devadesátých let. Film byl zřejmě tím, co se bosenskému publiku líbilo nejvíce.

Obnova zničené země

Po podpisu Daytonské dohody se v roce 1996 pomoc BiH mění v rozvojové a rekonstrukční projekty. Sarajevo se stává cí-

lem stovek humanitárních organizací, aktivity nadace se přesouvají do dvou oblastí: do městečka Maglaj, zničeného, izolovaného a opomíjeného, a do severozápadní Bosny, Senso-kosovského kantonu. Právě tam byly dislokovány české jednotky IFOR a odtamtud také pocházela většina uprchlíků, kteří přežili válku v České republice. Celý kraj nesl důsledky nedávných bojů i tíhu toho, že jednotlivé strany si navzájem vyhnaly statisíce lidí. Vesnice, ve kterých zůstalo méně než deset procent obyvatelství domů, celé kilometry troskek, bez naděje. Z prostředků uvolněných českou vládou realizovala nadace řadu projektů obnovy. Opraveny byly desítky domů pro vracející se uprchlíky (obyvatelné 1+1 a sociální zařízení pro každou rodinu), základní škola, ve které se nyní učí přes 1000 žáků, ambulance a část nemocnice. Zprovozněna byla částečně zničená sportovní hala a vybudováno Centrum pro děti a mládež. Pomoc pokračovala podporou sdružení navrátilců v prvních obdobích, psychosociálním programem pro děti a dospělé a posttraumatickým syndromem, humanitárními dodávkami pro sociálně slabé... Tedy práce směřující k návratu předválečného stavu, co nejbližší k „normálnímu“ životu, lze-li o něm takovým v rozvrácené a rozdělené zemi po několikáté kruté válce mluvit. Celkový objem pomoci, kterou nadace z různých zdrojů (veřejných sbírek, příspěvků, finanční státu či darů ze zahraničí) v Bosně a Hercegovině realizovala, je přibližně 150 000 000,- Kč. A představuje rozhodně největší pomoc z východoevropských zemí, souměřitelnou, alespoň řádově, s pomocí malých západních států.

Čečensko a jiné hrůzy

Koncem roku začala ruská armáda hoje na území Čečenska. Nemohli jsme uvěřit, že po zkušenostech v Afghánistánu a s vědomím neřešitelnosti konfliktu v Bosně začne další bezvýhodná válka. První zásilky léků a zdravotnických potřeb pro čečenská města Gudermes, Sali a Kurčalaj vyjely v lednu 1995. O několik měsíců později byla otevřena Stála mise nadace pro Čečensko a během půl roku se podařilo celkem 57 distribucí do 38 nemocnic, převážně s improvizovaných ambulancí v oblasti. Jednotlivé konvoje, lodní či letecké zásilky humanitární pomoci byly vždy v minulých letech v období krize vypravěny nadací do těchto oblastí: Náhorní Karabach I. a II. – potřeby pro nemocnice za války, Mangulsko – potraviny v době hladu po povodních, Černobylská oblast – dětské domovy, Somálsko – infuzní roztoky pro misi Mezinárodního ČK, Albánie – dětské domovy, Bulharsko – potravinová zásilka pro 34 dětských domovů a ústavů pro mentálně postižené, Albánie – po krachu hospodářství pomoc pro děti prostřednictvím UNICEF a nemocnice prostřednictvím WHO.

Sbírka SOS Morava a Slezsko, likvidace následků povodní

V létě 1997 začala nadace působit jako humanitární organizace i u nás doma. Oblasti zasažené povodněmi až přiléhají pomínaly regiony, ve kterých po světě pracujeme. Nejdříve to byla Čerpadla, generátory, nářadí, potraviny a pitná voda. Nadace se tak zapojila do obrovské vlny solidarity celé republiky. Po prvním období se nadace začala zabývat několika střednědobými projekty ve vybraných okresech. Vysušení objektů bylo prioritou a nadace za finančního příspěví ČK ČR nasadila již koncem léta 1997 celkem 85 horkovzdušných agregátů. Ve spolupráci s vedením obcí a měst byla vysouše-

ny nejprve zdravotnická a školská zařízení, postupně i soukromé byty a domky.

Pitná voda, komáři a plísňe

Tam, kde se převládala povodňová vlna, chyběla po opadnutí záplav a bahna mimo jiné pitná voda, většina studní a středních zdrojů byla kontaminována. Více než tři sta zdrojů pitné vody bylo monitorováno a ošetřeno, část byla po provedeném čištění a dezinfekci vhodná pro individuální zásobování, některé musely být ošetřeny vícekrát v období jednoho roku a jiné zdroje vykazují – stejně jako před povodněmi – zvýšenou hladinu bakteriologického znečištění. Řada zdrojů byla ještě více než rok po povodních nepoužitelná, proto jsme v některých lokalitách financovali nový průzkum a zřízení vrtů či jímecích území. Vlhko, které zůstalo, přineslo plísňe, jejichž likvidace (díky prostředkům EU) byla hlavním „povodňovým“ projektem nadace až do roku 1998, stejně jako likvidace komářích explozí na lánštích.

Demokracie, svoboda slova a lidská práva

Poslat materiální pomoc, aby lidé nezemřeli hladu, prostě nestačí, anebo přinejmenším odsuzuje práci nevládní organizace, které jde o životy lidí v krizových regionech, jen do role trpných pozorovatelů. Kampaně, výstavy, setkání, přednášky a další akce na podporu dodržování lidských práv ve světě,

kontakty s disidenty a představiteli protitotalitních skupin v různých zemích a podpora jejich práce jsou proto již několik let součástí aktivit nadace Člověk v tísni. Prostřednictvím „Měsíce Bosny a Hercegoviny“, „Filmového festivalu lidských práv“, „Týdne pro Bosnu“, drobných akcí, demonstrací či výstav, jako byly „Město městu“, „Svět Anny Frankové“, „Svobodu Tibetu“, „Týden Barmy“, „Běloruské dny“, „SOS novinářů“, konference „Charta 77 a perspektivy otevřené společnosti“ a celé řady dalších podniků nadace usiluje o „osvětu“ v naší společnosti, tedy o to, aby nám život lidí v méně šťastných částech světa nebyl lhostejný, i o přímý vliv na situaci v těchto zemích. Specifickým projektem byla účast nadace v práci Mezinárodního tribunálu pro odsouzení číně proti lidskosti a válečných zločinů v Čechensku v letech 1994-1995. Nadace se stala organizátorem třetího slyšení tribunálu v Praze, deset svědků vypovídalo před Výborem žalobců tribunálu, který je složen z ruských právníků, poslanců a obhájců lidských práv a jehož práci jsou přítomni pozorovatelé ze zahraničí. Ačkoli tribunál nemá oficiální status odvozený od OSN, je jeho práce založena na procedurách obdobných tribunálů a je podporován takovými osobnostmi, jako jsou Elie Wiesel, Jurij Orlov či Jean-François Revel, a řadou dalších osobností a politiků. V rámci dlouhodobého projektu „Alternativy“ organizuje nadace návštěvy představitelů demokratických sil a obránců lidských práv z celého světa do ČR. Na pozvání tak v minulých letech přicestovali mimo jiné Larisa Bogorazová (Rusko), Emma Boninová (EU), Ignatz Bubis (Německo), Vjačeslav Černovil (Ukrajina), Mustafa Džamiljev (Krym),

Zdravko Grebo (Bosna), Sergej Grigotanc (Rusko), Hans Korschick (Německo/EU), Sergej Kovaljov (Rusko), Tadeusz Mazowiecki (Polsko), Susan Sontag (USA), George Soros (USA), Sein Win (Birma), Vojin Dimitrijević (Jugoslávie), Adam Michnik (Polsko), Szeto Wah (Hongkong), Zenon Pazdzia (Bělorusko), Keyode Fajemi (Nigérie) a další.

Cena Homo Homini

„Člověk člověku“ se jmenuje cena, kterou nadace udílí nejvýše jednou ročně za významný osobní přínos k obhajobě lidských práv, prosazování demokratických postupů a za významné činy odporu proti přijetí násilí jako prostředku řešení politických problémů. Jejimi nositeli se dosud stali Sergej Kovaljov za statečnost, se kterou se zasazoval proti válce v Čechensku, Szeto Wah, hongkongský aktivista bojující proti porušování lidských práv, a Ibrahim Rugova za koncept nenásilného prosazování práv kosovské menšiny v Jugoslávii.

Svědectví ukazují na skutečné viníky

Šimon Pánek a Tomáš Pojar o nadaci a minulém roce

Šimon: Začnu banálně. Jsou to dva roky, co vedeš nadaci, předtím jsi studoval, pracoval v uprchlických táborech a nějaký čas i v Čechensku. Za ty dva roky jsi rychle zestárl. Proč to vlastně děláš?

Baví mě to, věřím, že to, co děláme, má smysl, a když jsem přesvědčen o amyslu něčeho, myslím, že to dokážu dělat dobře. Práce v nadaci je tak trochu droga. Ta je stejně jako Igor Blažević nebo Lukáš Laichter po letech z výkonné práce v nadaci odešel a všichni se teď zase vracíte.

To je pravda, pracovat v nadačním týmu mi vždycky připadalo, až na ty okamžiky, kdy bych všechny poslal nejrůzněji k čertu, jako dar. Lidem v nadaci šlo vždycky o to, aby se věci dařily, a až někde vzadu bylo počítání času, peněz, energie. To je dynamika, s níž dokážou pár lidí víc než desítky otrávených pracujících. Zjistil jsem, že všude kolem je tolik relativních věcí, a tahle práce má smysl, často si na něj můžete sáhnout. To se pak těžko hledá jiná práce, která by tě dokázala naplnit.

Nadace se za ta léta ale přece jen změnila, už je to skoro středně velká firma. Zůstali jsme kamarádi, ale už dávno nedělají všichni všechno jako na začátku. Máme logistiku, celní specialisty, účetní a daňové poradce. Ale to, co děláme, je s podnikáním jen těžko srovnatelné. V USA jsou sice firmy, které se zabývají opravami v poválečném období na komerčním principu, ale nemyslím, že k tomu dojde i u nás. Absurdní je ovšem představa, že ochrana lidských práv, podporou demokratických sil nebo nezávislých novinářů se v krizových oblastech bude zabývat někdo komerčně.

Potříd se v naší práci objevují války. Občas mám pocit, že už máločemu rozumím tak jako právě válkám. Zdá se mi o nich. Počet lidí, které nadace do terénu vysílá, se navíc neustále zvyšuje. Nebojíš se, že se někdo z nich, nebo vlastně z nás, nevrátí?

Právěpodobnost, že se něco stane, se s každým dalším vyslaným člověkem zvyšuje. Rizika, které existuje, je potřeba snižovat, ale to neznamená, že bychom toho měli nechat. Samozřejmě jinak vybíráme dobrovolníky do uprchlických táborů v Albánii, jinak ty, kteří pojedou do Kosova. V Kosovu můžete jít o život. Chci, abychom si byli jisti, že když se něco přece jen stane, nebude to hloupou chybou nebo nedostatkem zkušeností, ale bude to prostě velká náhoda a smůla.

Humanitární pomoc a politická řešení

Snad se všichni budeme vracet jako dosud. Vždycky mě ale zarazilo, kolik lidí se snaží pomoci, většinou navíc v obtížných situacích, pokouší shodit. Kolikrát jsem slyšel „Kdybyste jim to tam nevozili, je dávno po válce.“

nemá v dlouhodobé perspektivě smysl. Do Bosny bychom bez mezinárodní vojenské a politické přítomnosti vozili mouku dodnes. Myslím si, že máme dokonos povinnost naše zkušenosti a svědectví předávat dál. Hsto o nevměšování se do vnitřních záležitostí země mají nejrůznější diktátory.

Jaký byl loňský rok v nadaci?

Po šesti letech skončila pomoc Bosně, kte-

Šimon Pánek, předseda rady nadace voleval a Tomáš Pojar ředitel nadace

Samozřejmě, že humanitární pomoc války nevyřeší. Ale bude-li například dnes v Kosovu zároveň spolu s nevládními organizacemi, vojáky a administrátory OSN tlačit na ustavení civilní správy spojené s dodržem základních principů soužití, tak by se snad někdy za deset let mohlo říct, že se do Kosova vrátili normální život. Každá krizová oblast je ale v jiné situaci. Jsou místa jako Afghánistán, Čechensko nebo Somálska, kde dnes přilíží naděje nevidím.

To, co mě vždycky překvapovalo, byl i názor, že máme vozit svoji pomoc všem, kteří to potřebují, ale nepřistupíš nám mít názor na to, co se ve válečných regionech děje. Leckdo nám vzakazoval, abychom se do „politiky“ nepletili. Dobře víš, že když někým jezdí jeden konvoj za druhým a naši lidé na místě měsíce pracují, tak zcela samozřejmě přinášejí svědectví o tom, co se v oblasti děje. Na Balkáně tato svědectví často na skutečné viníky sama ukazují. Posíláme pomoc a rozhodně si přejeme nevybíráme podle národnostního klíče. Nicméně vozit pomoc bez následného politického, a je-li to nezbytné i vojenského tlaku

České televizi. Spolupráce se zpravodajstvím i dalšími je opravdu dobrá, rozbíhl se projekt pravidelného nadačního filmu.

Potříd přemýšlím o tom, proč nemají neziskové organizace dostatečnou dlouhodobou podporu. Prý je současná úprava možnosti odpisu až do výše dvou procent od základu daně dostačující. Stát to dokazuje i tím, že tento způsob není podnikateli zdaleka využíván. V Maďarsku ale pracuje sdružení neziskových organizací na projektu 1+1, což by mělo umožnit věnovat 1 % z daní (nikoli jen ze základu) pro církev, kulturu a školy a 1 % charitativním či humanitárním organizacím. Neměli bychom se pokoušet také o něco podobného?

Určitě má smysl o tom debatovat, vypracovat návrhy a spočítat, co by která varianta pro stát znamenala. Každá země řeší možnosti podpory neziskových organizací jinak, ale u nás tahle debata zatím pořádně nezačala. Věci se ale přece jenom hýbou kupředu. V souvislosti s Kosovem byla za účasti humanitárních organizací zřízena při ministerstvu zahraničí komise pro koordinaci pomoci.

Ani Východ, ani Západ

Uplynulo skoro deset let od pádu komunismu, myslím, že se naše společnost ve vztahu ke světu nějak změnila, otevřela?

Lidé v Čechách dávali peníze na humanitární pomoc vždycky, především když byli opravdu přesvědčeni, že je to potřeba. Promeš si na sbírku pro Arménii, SOS Sarajevo, sbírky po povodních – a teď dohromady kolem 100 milionů pro Kosovo. Na druhé straně jako by u nás chyběla vůle pro větší vlastní angažovanost směrem ven.

Takže je to taková pasivní účast. Není to z velké části záležitost politiky a politiků? Myslím, že nejen jich. Pro kosovské uprchlíky se na jednu stranu vybrala spousta peněz, ale jen třetina obyvatel podporovala nálety, a naše vojáky je do Kosova asi nechtěl poslat válčit skoro nikdo. Radši se vždycky snažime čekat, jak to všechno dopadne, hlavně si to s nikým nerozházet.

Nevim, ale často se mi zdá, že ani naše politická reprezentace neví, zda patříme na Východ, nebo na Západ, zda je nám blíže iracionální pojetí tradičního bratrského společenství bez ohledu na to, kdo co v dané situaci dělá a jak se chová. Mohli-li to říct poněkud pateticky, zda stojíme na straně Dobra, nebo na straně Zla, jestli považujeme obhajobu základních pravidel svobody a demokracie za měřítko, podle kterého své spojence volíme. Asi se jenom musíme vymánit z řady mýtů a kláš. Příkladem může být hluboko zakořeněná představa o slovanském bratru a germánském nepříteli.

Demokracie, svoboda slova a lidská práva

Demonstrace v Minsku

Běloruské centrum

Nejbližší opravdovou diktaturou je pro Českou republiku Lukašenkovo Bělorusko. Současný prezident byl zvolen v roce 1994, v roce 1996 rozpustil parlament, vydal (v tamních krajích tolik obvyklým prezidentským dekretem) novou ústavu a soustředil do svých rukou veškerou moc ve státě. Zbývala maličkost, zbavit se nepohodlného Ústavního soudu – postačil další prezidentův „ukaz“. Kroky, které od té doby podnikl, zmrazily politický vývoj v zemi, vyhnaly řadu politických odpůrců diktatury ze země a postaraly se jen několik let po rozpadu Sovětského svazu o to, že Bělorusko znovu žije v atmosféře strachu a lhostejnosti. Lukašenko mezinárodně poobilhává po významné pozici v Kremle a z kritiky Západu a mezinárodních organizací si nedělá vůbec nic. Muž tvrdé ruky, prototyp silného vůdce v totalitní společnosti. Snad právě proto je tak blízký Slobodanu Miloševićovi.

Běloruské centrum bylo založeno z iniciativy nadace a běloruské exilové opozice

v březnu roku 1998. Jeho cílem je poskytovat podporu perzekvovaným politickým uskupením a občanským iniciativám (zejména nezávislým médiím), která v Bělorusku nesouhlasí s diktaturou. Stejně jako informovat o vývoji situace v této zemi. Založení centra bylo výsledkem řady kontaktů a menších akcí na podporu demokratických sil v Bělorusku v minulých letech. Možnost soustavně pracovat a zajištění finančního zázemí přinešla centru spolupráce s institucí National Endowment for Democracy (USA), která udělila tomuto projektu nadace grant ve výši 30 000 dolarů. První akcí centra byl seminář pro mladé běloruské aktivisty pořádaný v Praze; jež by bylo možné nazvat: „Jaké to je být disidentem?“ Lidem, kteří pracují v různých nevládních organizacích, z nichž mnohé jsou na hranici ilegality, přednášeli v Čechách ti, kteří pracovali v podobných podmínkách během komunismu. Hovořilo se o právu, nezávislé novinářství, občanské politice, nutnosti jednoty a složitosti odpovědnosti disentu,

o bytových seminářích a dalších tématech. Mezi přednášejícími byli Petr Píthart, Otakar Motejl, Jiří Ruml, Rudolf Batták, Jan Urban a další.

Šest mladých novinářů pobývalo na stáziích v Rádiu Svobodná Evropa (RFE/RL) za významného finančního příspěví nadace. Soudece Ústavního soudu (zrušeného Lukašenkem) Michal Pastuchov a advokátka Věra Stremkovská přijeli na pozvání Běloruského centra na podzim minulého roku do Prahy. Informovali představitele Ústavního a Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství ČR o situaci a „stavu práva“ v Bělorusku.

Kontakty, morální podpora ze zahraničí a výměna informací jsou pro izolované země nesmírně důležitá. Konkrétní technické vybavení pro práci v podmínkách totality je však někdy ještě důležitější – vybavení pro redakce periodik a nevládní organizace bylo specifickým způsobem zajištěno a předáno vybraným příjemcům během návštěv našich koordinátorů v Bělorusku.

Jose Ramos-Horta v Praze

Východní Timor

Prostřednictvím několikaletého projektu Alternativy představuje nadace různé politiky, osobnosti a obránce lidských práv, kteří jsou vždy nějakou „alternativou“ k vedení země, ve které žijí nebo žili, než byli vyhnáni. Pan José Ramos Horta, nositel Nobelovy ceny míru za rok 1996, bojuje léta proti okupaci Východního Timoru Indonésii. Prahu navštívil na pozvání nadace v září minulého roku.

V rámci návštěvy byl v kině Ewald promítán dokumentární film Cold Blood, zachycující brutální zásah indonéské policie proti pietnímu aktu Timofanů. José Ramos Horta se během své návštěvy setkal s řadou představitelů České republiky, mimo jiné s tehdejšími předsedy Senátu Petrem Píhartem, s kancléřem Ivanem Medkem, s poslanci a senátory a na půdě portugalského velvyslanectví s velvyslanci země Evropské unie.

Ivon Lopezová s fotografií vězněného bratra

Kuba

Ve spolupráci s některými zahraničními organizacemi se nadace dlouhodobě podílí na podpoře disidentských kruhů a nezávislých novinářů v jedné z posledních rezervací komunismu, na Kubě. Fidel Castro kdysi prohlásil, že ostrov se raději potopí, než aby upustil od principů kubánského socialismu. Ekonomika se zhroutila, obyvatelé pracují za symbolickou mzdu a žijí z minimálních přidělení, především však z podpory emigrantů a z výdělků šedé ekonomiky. Chybějí potraviny, léky, přístroje, ale hlavně naděje, že by v brzké době mohlo být lépe. Spolupracovníci nadace pokračovali v minulém roce při svých cestách v distribuci léků, techniky a finančních prostředků těm, kteří je potřebují. Především nemocným, rodinám uvězněných, nezávislým novinářům a odpůrcům totalitního režimu. Z pochopitelných důvodů nemohou být, alespoň zatím, přesně informace o průběhu tohoto projektu zveřejněny.

Cena Homo Homini

V loňském roce se stal nositelem této nadační ceny předák kosovských Albánců pan Ibrahim Rugova, jenž byl ve volbách neuznaných Bělehradem zvolen prezidentem Kosova. Vybrán byl Radou nadace pro svůj zásadový postoj při prosazování práv albánské menšiny v Jugoslávii nenásilnou cestou. Ibrahim Rugova je jedním z tvůrců systému paralelního státu (politické struktury, školy, daňový systém, zdravotnictví...), který začali kosovští Albánci budovat poté, co byli Miloševićovým vedením odsunuti do role občanů druhé kategorie, bez práva na vzdělání, práci, bez možnosti podílet se na řízení vlastního osudu.

Osm let prosazoval Ibrahim Rugova ideu postupných kroků, a především se snažil dělat vše pro to, aby se kosovská menšina dohodla s Miloševićem a srbskou většinou v Jugoslávii. V minulém roce, kdy speciální jednotky ministerstva vnitra SRJ zahájily operace namířené proti civilnímu obyvatelstvu

v Kosovu, byl často napadán za svůj umírněný postoj, zejména za ochotu k jednání a odmítání násilí jako nepřijatelného prostředku, byť pro získání legitimních práv kosovských Albánců.

Ibrahim Rugova se v Praze setkal s řadou politických představitelů ČR a mimo jiné prohlásil, že Kosovo nemůže žít pod nadvládou tohoto Srbska, ale že musí zůstat domovem všech slušných lidí, kteří v něm dnes žijí.

Wej Ťing-šeng

Začátkem října minulého roku navštívil konferenci Forum 2000 přední čínský disident a dlouholetý politický vězeň pan Wej Ťing-šeng. Nadace spolu s Ústavem sinologie uspořádala s panem Wej Ťing-šengem veřejnou diskusi o současné situaci v Číně na půdě Městské knihovny v Praze. Pan Wej hovořil o svých osobních zkušenostech s diktaturou, o Tibetu i o budoucnosti nejlidnatější země na světě.

Ibrahim Rugova přebírá cenu Homo Homini z rukou Tomáše Pojary

Tematické přílohy týdeníku Respekt

Kosovo, Čečensko, Kuba a Východní Timor s Indonésii byly čtyři zvláštní přílohy týdeníku Respekt, které nadace vydala v minulém roce. Sedm stran je vždy věnováno dané oblasti tak, aby problematika krizového regionu byla nejen vysvětlena a dokumentována, ale i hodnocena různými odborníky z mnoha hledisek. Vydávání tematických příloh je součástí dlou-

hodobého projektu „svědectví“. Nadace a její spolupracovníci pokládají přinášení zpráv z krizových oblastí světa za svou povinnost.

Země, na které se jednotlivé přílohy zaměřují, představují oblasti, kde jsou systematicky porušována lidská práva, kde principy demokracie a lidské důstojnosti překryla touha po moci a dominanci, oblasti, kde v důsledku zvůle mocných a naplňování všemožných ideologií trpí obyčejní lidé.

V horách rumunského Banátu

Ve dvacátých letech minulého století se v rámci kolonizace divokého pohraničí Rakouska-Uherska vystěhovalo do rumunských hor několik tisíc Čechů. Začali těžbou dřeva v kopcích jižního Banátu, na vykloučených stráních založili pole. Dnes žijí převážně v šesti odlehlých vesnicích a ve spádovém městě Temešváru. Udrželi si nejen jazyk a víru, ale i původní kulturu a zvyky. Do začátku devadesátých let byly vesnice bez elektřiny a jediným spojením zůstaly křivolaké horské cesty, často zcela nejezdné.

Projekt vyhlášený v roce 1995 Ministerstvem zahraničních věcí ČR, který od té doby na základě konkurzu realizuje nadace, zahrnoval budování a udržování makadamových cest, zavedení spojení, opravu a výstavbu škol a pomoc při zajištění zdravotnické a stomatologické péče. Cílem bylo zlepšení základních životních podmínek čtyřtřicetivácti krajanů a jejich rodin. Vládní pomoc, na kterou bylo vyčleněno 30 milionů korun, rozložených do tří let 1995-97, a další příspěvek v roce 1998 byly vázány na nejméně třicetiprocentní spolupráci rumunské strany. Jednání o realizaci pomoci byla proto dlouhá a obtížná. Projekt je přesto, mimo jiné díky hlavnímu koordinátorovi Václavu Mazánkovi, úspěšný.

Česká republika na své krajany nezapomněla

Do roku 1997 byly k vesnicím Rovensko, Bigr, Svatá Helena a Šumice zrekonstruovány přístupové cesty (dnes celkem 41 km solidních makadamových cest). V obci Eibenthal (původně převážně německé, dnes české) byly především z důvodu ochrany zdraví obyvatel opraveny a vyasfaltovány vnitřní komunikace v délce 1,5 km. Do každé ze šesti vesnic je zaveden radiotelefon, propojený na ústřednu v blízkém městě u Dunaje, se statutem veřejné telefonní stanice. V obcích Bigr a Gernik byly opraveny a dovybaveny školy, ve Svaté

Slavnostní otevření nové školy v obci Svatá Helena

Helence byla v roce 1996 zahájena výstavba nové osmitřídky. Televize, videa a další drobné potřeby byly dodány do všech českých škol v oblasti, pedagogické lyceum ve městě Nadlak, kde se připravují tamní čeští a slovenští učitelé, bylo částečně vybaveno novým nábytkem. Ve spolupráci s Demokratickým svazem

Čechů a Slováků v Rumunsku jsme se podíleli na opravě a zařízení kulturního centra v podhorském městečku Nová Moldava. Krajané ve vsi Velký Pereg žádali o podporu evangelického sboru formou elektronických varhan. Ve výčtu drobných akcí, aktivit a dodávek by se dalo pokračovat. Projekty znamenaly

konkrétní změny v každodenním životě krajanů i pocit, že v původní vlasti mají oporu.

Dalším cílem bylo udělat něco pro zdraví dětí. Stomatoložka Iveta Melišková strávila v českých vesnicích dva roky a cílem jejího pracovního pobytu bylo vytvoření základních návyků péče o chrup u dětí předškolního a školního věku. Ve spolupráci s rodiči a učiteli přinesl projekt výborné výsledky. Inšpekční cesty a přednášky českých lékařů, zaměřené na prevenci dětských chorob a význam očkování, byly doplněny vydáním dvojjazyčných odkovčáků průkazů dětem, aby se rodiče mohli lépe orientovat ve zdravotnické péči o své děti.

Operace Banát v roce 1998

Operace navázala na rozpracované akce. Se zpožděním byla dokončena stavba osmitřídki základní školy v obci Svatá Helena. Nová budova spolu s vnitřním vybavením zajištěným rumunskou stranou představuje ukázkovou nadstandardní školu, které se v celém kraji opravdu žádná nevyrovná. Slavnostní otevření školy, kterého se zúčastnil předseda Senátu Petr Pithart, velvyslanec ČR v Rumunsku Jaromír Pišek a další představitelé ČR a Rumunska, se stalo krajanskou slavností a dětským folklorním festivalem.

Recipročně byla k dostavbě školy rumunskou stranou financována první část prací na opravě cesty před obcí a v obci Gernik, která jako jediná nebyla zahrnuta do plánu oprav komunikací v minulých letech. Ze sdružených prostředků české a rumunské strany pokračovala rekonstrukce a asfaltování cesty v obci Eibenthal (cesta původně nasypaná z hlíny s vysokým obsahem azbestu musí být zafixována tak, aby oblaka jedovatého prachu dále nepokrývala vesnici). Byly realizovány garancí opravy cest postavených v letech 1995-97 do ostatních vesnic. Dále bylo rozšířeno ústřední topení ve škole v obci Gernik, do většiny vesnic byly dodány drobné zásilky knih a dalších potřeb pro školy a vesnická kulturní centra.

Borodino v roce 1998

Po 150 letech domů

Celé skupiny rodin z Čech a Moravy se v polovině minulého století vystěhovaly do carského Ruska, jejich prvním cílem se stala oblast dnešní Moldávie. Vybudovaly několik nových vesnic (Čechohrad, Novohrad) a začaly hospodářit. V roce 1912 přijala část krajanů carskou nabídku k postupu dále na východ a k osídlování nových stepních oblastí na jihu Ruska. Když první z nich dorazili ke studni nad říčkou uprostřed širých stepí, rozhodli se vybudovat novou českou vesnici právě tam. Existuje dodnes a jmenuje se Borodino.

Někteří z těch, kteří zůstali v Moldávii, byli za násilných stalinových deportací v roce 1941 převezzeni (shodou okolností) do Aktyubinské oblasti v severním Kazachstánu a později se připojili k již existující české komunitě. Borodino zůstala zemědělskou vesnicí, část krajanů se postupně stěhovala do krajského města Aktyubinska. Po rozpadu Sovět-

ského svazu a masovém vystěhovalectví ze středoaasijských republik byli naši krajané v Kazachstánu ohroženi. Češi, žijící zde celé generace, se ocitli v nezáviděníhodné situaci: buď odejít do Ruska a ztratit vzájemné kontakty i své češství, nebo se pokoušet přesvědčit původní vlast, aby je přijala.

Počátek v roce 1994

Nadace se v polovině devadesátých let stala jakýmsi patronem návratu kazachských Čechů. Vedla jejich jménem téměř roční vyjednávání se státní správou a podílela se na přípravě repatričních pravidel. Koncem roku 1994 byl celý proces zahájen na přísně individuálním základě. Nadace od té doby organizuje návrat krajanů na základě povolení odboru pro uprchlíky a integraci cizinců MV ČR. Přesídlení je možné pouze v případě, že

mají v ČR zajištěny základní životní podmínky, především bydlení a hmotné zabezpečení.

Poradna pro krajany, vedená v nadaci od počátku Andělou Podhorskou, proto vyhledává vždy pro konkrétní rodiny, které si podají žádost o udělení trvalého pobytu v ČR a zmocní pro nadaci k zastupování, zaměstnání a ubytování. Mnoho sil věnují pracovníci poradny řešení nejrůznějších překážek spojených s příjezdem do ČR a následným zapojením krajanů do života u nás. Práce s rodinou začíná v Kazachstánu vysvětlováním a informačním servisem ještě předtím, než se krajané rozhodnou, zda adaptaci v novém světě zvládnou a chtějí ji podstoupit, a komu teprve rok či dva po jejich příjezdu do naší republiky

Čalý proces je financován z několika zdrojů. Česká vláda uvolňuje prostředky na rekonstrukci bytů pro krajany a příspěvek na integraci v obcích, kam směřují. Krajané se musí postarat o veškeré formalty a cestu do ČR; při průměrném platu kolem 25 USD i to představuje pro vesnické rodiny obrovskou zátěž. Po příjezdu do naší republiky mají krajané právo a povinnost v rozsahu statutu trvalého pobytu (jakéhosi „malého občanství“) a také právo požádat si po pěti letech o udělení státního občanství ČR.

Poradna v roce 1998

Ubytování pro navrátilce je prvním bodem, který musí být zajištěn. Poradna spolupracuje s okresními, městskými a obecními úřady v celé republice a používá jako cestu různé smlouvání prostředky, jak najít ty, kteří mohou ubytování nabídnout. Rada nabídek rovnou odpadne, ostatní (v minulém roce jich bylo 44) postupuje do dalšího kola jednání. Situace jízdy slouží k zjištění podmínek pro návrat krajanů do konkrétního bytu, lokality a okresu, k odhadu pracovních možností, k získání informací o škole, zdravotním zázemí, infrastruktuře a dalších údajů, které krajany nej-

více zajímají a jsou nutné i pro vyhodnocení vhodnosti konkrétní nabídky.

V loňském roce bylo uzavřeno celkem 31 smluv o rekonstrukci, to znamená možnost návratu dalších 140 krajanů. Kontrolu bytů a zajištění pracovních příležitostí probíhaly průběžně vždy v předstihu před plánovaným příjezdem rodin, které podaly žádost v minulých letech. V loňském roce přijelo celkem 48 rodin, tedy 179 lidí. Každý byt však musí být nejen opraven, ale také vybaven alespoň základním nábytkem a dalšími potřebami; krajané přijíždějí jen s několika kufry. Často pomáhají místní charitativní organizace a Sokol, často obyvatelé obce mezi sebou potřebné základní vybavení prostě seberou. Po vlastním příjezdu následuje vyřízení potřebných dokumentů a formalit (průkaz pro trvalý pobyt v ČR, sociální a zdravotní pojištění, lékařské prohlídky, sociální dávky...), zařazení dětí do školy, dospělých do zaměstnání a všeobecná pomoc rodině v prvních obdobích života v novém domově.

Během roku vykonala poradna v rámci programu sociálně-právního poradenství návštěvu dalších dvacet rodin. Samozřejmostí je jakási telefonické „on-line“ poradenství pro všechny krajané rodiny, které se v rámci projektu v minulých letech do ČR přistěhovaly a jen postupně se adaptují na jinou zemi, než jakou jejich předkové kdysi opouštěli, a zdaleka jinou, než v jaké oni sami vyrostli.

Od začátku repatričního procesu do konce roku 1998 se do České republiky vrátilo 194 rodin, což znamená 501 krajanů. Dalších 39 rodin má nebo bude v neblížších měsících mít vyřízeny všechny praktické kroky i formality potřebné pro cestu do ČR. Většina si své místo ve společnosti již našla, zvláště děti a mladí lidé už čítají Českou republiku jako svůj domov.

PORADNA PRO KRAJANY TEL.: 02/61134595
02/61134148
FAX: 02/61184187

Kosovo, 1998

Humanitární a rozvojová pomoc

Moldávie

Sesuvy půdy zničily v loňském roce vesničku Leuseni v distriktu Hincesti, přibližně 70 km jihozápadně od hlavního města Moldávie Kišiněva. Bez příslušek se ocitlo 3 000 lidí. Česká vláda uvolnila prostřednictvím humanitárního fondu MZV částku pět milionů korun a ve výběrovém řízení byla realizací pomoci pověřena nadace. Na základě informací z místa a po jednání s představiteli UNDP (United Nations Development Projects), pracujícími na obnově vesnice, bylo rozhodnuto přispět na výstavbu náhradních domů potřebným stavebním materiálem. Zásilka cementu a izolačních hmot dopravil v červenci na místo nákladní vagon, elektroinstalatní materiál dovezl koordinátor nadace Pavel Sýkora, který byl zároveň pověřen kontrolou použití pomoci na místě.

Tádžikistán

Vleká politická krize, spojená s několikaletou válkou, dovedla tuto malou středoaasijskou zemi na pokraj ekonomického kolapsu. Pomoc, kterou nadace realizovala z prostředků humanitárního fondu MZV ČR (2 500 000 Kč), byla určena dětem a nemocným. Po dohodě s představiteli Dětského fondu UNICEF a mezinárodní humanitární organizace PSF (Pharmacists sans frontières) byla zásilka složena z léků a hygienických potřeb. Přes komplikace způsobené odlehlostí regionu a situací v zemi byla pomoc předána a distribuována bez zásadních problémů v říjnu roku 1998. Kontrolu v místě zajistili novináři Petra Procházková a Jaromír Štěpán z agentury Epicentrum, spolupracující s nadací. Velmi špatná humanitární situace v této zemi trvá a pomoc, kterou poskytují mezinárodní organizace, je nedostatečná. Příspěvek České republiky byl sice jen jednorázový, ale byl dalším krokem (byť malým), jak tuto situaci zlepšit.

Albánie

Počátkem loňského roku dovezla nadace do nemocnice v jihoalbánském Girocasteru plně vybavený sanitní vůz, požadavek okresní nemocnice. Předáním sanitky byl dokončen projekt pomoci Albánii, jehož realizací byla nadace pověřena MZV již v roce 1997. Vzhledem k prohlubující se krizi v Kosovu byly další dodávky v rámci projektu prevence migrace z prostředků MV ČR směřovány do krajské nemocnice v severoalbánském městě Skadar, se kterou nadace dlouhodobě spolupracuje a již podporuje. Vybavení praktického dětského lékaře a materiál pro severoalbánskou nemocnici v Bajram Curi, stejně jako materiál předaný humanitární organizací „Ne udáme te Kosovce“, která se stará o kosovské uprchlíky, pomohly zlepšit jejich životní podmínky a jejich přístup k základnímu zdravotnímu zajištění v Albánii. Celý tento projekt měl v nadaci na starosti Ondřej Matyáš.

Bulharsko

Při příležitosti návštěvy ministra zahraničních věcí Sedivého v Bulharsku nadace zajistila a dopravila pro republikový svaz nevidomých Bulharska speciálně upravený počítač, který umožňuje tisknutí publikací pro nevidomé. Tím byly dočerpány prostředky uvolněné MZV ČR na pomoc potřebným v Bulharsku v roce 1997.

Likvidace následků povodní – Morava, Slezsko a východní Čechy

Nadační projekty zaměřené na odstranění či zmírnění následků ničivých povodní v létě roku 1997 pokračovaly i v loňském roce. Nové přívaly vody ve východních Čechách v polovině minulého roku pak rozšířily působnost nadačních koordinátorů i do této oblasti. Práce, které nadace financovala z prostředků sbírky „SOS Morava a Slezsko“, příspěvků a grantů, představují střednědobé projekty; kromě toho jsme podpořili jednorázové jednotlivce, skupiny a zařízení, jejichž situace si vyžadovala ještě rok a půl po povodních intervencích. Projekt byl v terénu realizován „popovodňovými“ koordinátory nadace Zdeňkem Brubencem a Alexandrem Fialou, v nadaci byl veden Michaelou Marešovou a Janem Kamenickým.

Sušení objektů, zahájené již v létě roku 1998, pokračovalo; 80 horkovzdušných fukarů a 30 odvlhčovačů bylo stěhováno celý minulý rok z objektu do objektu (po dohodě s vedením obcí, prioritou byly školské a zdravotní budovy a rodiny, které z nějakého důvodu sušení potřebovaly nejvíce). Boj proti plísním a houbám byl nosným projektem nadace – celý rok jsme vlastně dělali totéž: informovali o škodlivosti pobytu v zaplavených prostorách, odborně radili, co dělat, ošetřovali napadené objekty protiplísňovými prostředky a prováděli dlouhodobě účinnou impregnaci. Statistika (od podzimu r. 1997 do konce r. 1998) eviduje 89 obcí, ve kterých bylo ošetřeno celkem 1030 objektů. Část protiplísňových prostředků jsme rozdělili vyplaveným nemocnicím pro dlouhodobé ošetřování sklepních a přizemních prostor (vlhkost a houby se se vrací ještě dlouho po povodních). Pokračovaly práce na obnově zdrojů pitné vody (v létě a na podzim 1997 to byl jeden z hlav-

ních projektů nadace). V obci Uhelná jsme finančně podpořili vytvoření nového jímarního území pro pitnou vodu včetně vyhloubení a osazení dvou vrtů, ve Velké Kraši přivedení a napojení MŠ a jídelny k přiváděcí ze sousední Vídnavy, pro Bilou Vodu jsme prostředkovali finanční zdroje na rekonstrukci úpravy vody.

Kamáři se v nebyvalém množství vrátili i rok po povodních. Proto byl znovu podpořen projekt osvěty „Jak bojovat s komáry“ a následně likvidace komářích larev bakteroidním přípravkem na lhníštích ve spolupráci s ČSOP a RNDr. Holzerem z Univerzity Palackého. Koordinací byla pověřena informační kancelář otevřená v Olomouci.

Nadace pokračovala v podpoře projektu, jenž se pokoušel řešit situaci zdravotně postižených, kteří byli navíc zasaženi povodněmi; stejně tak nadace podpořila projekt psychosociální pomoci. Tento projekt byl zaměřen zejména na sociální a humanitární pracovníky, kteří denně řešili problémy ostatních postižených v zaplavených územích. Sami pak často propadali pocitům bezradnosti a vlastní neschopnosti, protože (především z objektivních důvodů) nedokázali problémy okolního světa účinně řešit.

Kampaň „Člověk člověku, obec obci“, kterou bezprostředně po povodních roku 1997 koordinovala nadace spolu s ČT, pokračovala i v loňském roce. Jejím cílem bylo mít přehled o darech jednotlivců tak, aby mohly být předány jednotlivým potřebným. Shromážděno a předáno bylo několik set kusů nábytku, vybavení domácností, stavebních materiálů a dalších věcí.

Jedním ze základních problémů byl od počátku povodní nedostatek informací, absence odborných materiálů, které by hovořily jednoduše, všeobecně srozumitelnou formou. Nadace proto podpořila vydání bezplatně distribuovaných příruček společnosti Natix, které radí, jak si při odstraňování následků povodní (s úvahou do budoucna) počínat. Títul „Odstraňování následků záplav“ byl vydán na podzim roku 1997, další dva, „Zateplování budov“ a „Systém úsporného vytápění budov“, byly vydány v minulém roce.

Finančně nadace z prostředků sbírky „SOS Morava a Slezsko“ podpořila: obec Brantice, Diakonii Úpice, obec Uhelnou a Velkou Kraš, Charitu Uherské Hradiště, městský obvod Slezská Ostrava, obec Bernartice, občanské sdružení Lata, město Otrokovice, ZŠ Kopaniny, ZŠ P. Pítrra, město Uherské Hradiště, OÚ Bruntál, Charitu Bohumín, spol. Natix, Vodní záchrannou službu Pardubice, obec Podbřezí, materiálně pak obce Mikulovice a Bochoř. Dále jsme podpořili projekt vykládky dobrovolnické prostřednictvím občanského sdružení Duhevý most a občanského sdružení Vzájemné soužití, které se snaží usnadnit život lidem v hrubšovských unimobuikách.

Povodně na východním Slovensku

Prudké povodňové vlny zasáhly v červenci loňského roku řadu vesnic zejména v okresech Prešov a Sabinov. Vodní stěna, která se po neobyčejně silných lijácích hnala některými obcemi, dosuhovala výše až čtyř metrů a šířky padesáti metrů, počet mrtvých jen v Jarovnicích dosáhl téměř 40 osob, zejména dětí. Vzhledem k omezenému množství prostředků se nám jevílo jako málo účelné použít je na drobnou humanitární zásilku. Nadační tým proto navázal na své bohaté zkušenosti z povodní v ČR a věnoval se zejména vysoušení budov a terénní práci. Zvláště špatná byla situace v postižených romských osadách, které zůstaly na okraji zájmu, a pomoc (včetně stání) byla zcela nedostatečná. Naši koordinátoři působí především v romských osadách (zejména Jarovnice a Hermanovce).

Osada v Hermanovcích po povodních

Podíleli jsme se na organizaci a rozdělování pomoci, evidenci postižených a „navedení“ dalších humanitárních organizací díky dobré znalosti situace na místa největší potřeby. Sušení objektů bylo zahájeno po přesunutí části horkovzdušných fúkarů do postižené oblasti. Na podzim navázaly přímé dodávky z hmotných sbírek ČKCH a Diakonie Úpice do vybraných obcí Rokycany a Hermanovce (postele, matrace a příkrývky). Situaci v postižených romských osadách se ve spolupráci s OSF Prešov zabýváme dosud.

Bosna a Hercegovina – Maglaj

V roce 1993 jsme začali zaslískami humanitární pomoci pro válkou zasažená města a vesnice v Bosně. Celá léta se nadací, především díky podpoře občanů-dárců, dařilo poslat nezabídnutelná množství nejobyčejnějších věcí denní potřeby (základních potravin, hygienických potřeb, svíček). V roce 1996 byla zahájena rozvojová pomoc poválečné BaH, financovaná z rozpočtu vlády ČR prostřednictvím odboru pro uprchlíky MV ČR. Většinu projektů, jejichž cílem bylo pomoci návratu uprchlíků a zlepšení životních podmínek po válce, realizovala na základě vyhraných výběrových řízení nadace. Bosenské projekty vedl od roku 1996 Vedran Bajič, vedoucí nadací kanceláře v Sarajevu, a Tomáš Vyhňálek z pražské kanceláře nadace.

V minulém roce pokračoval projekt psychosociální pomoci okresu Maglaj a Tešanj. Pomoc v poválečném období, kdy se dostávají posttraumatické stavy u řady lidí, kteří válkou prošli „v pořádku“, je cílem projektu již několik let. Nově bylo vytvořeno centrum psychosociální pomoci, ve kterém pracují terapeutky nadace Adaleta Bradarić a Mina Sahman. Během minulého roku prošlo individuální a skupinovou terapií či pracovními sezeními pro zmírnění poruch řeči celkem přes 230 pacientů, z velké většiny dětí. Supervizí celého programu se od počátku zabývá MUDr. Marek Preis, pravidelných kontrolních a metodických návštěv se účastní specialisté na logopedii, pediatrii a další odborníci. Část dětí a dospělých (vážené psychické či fyzické potíže) je dlouhodobě sledována a v případě potřeby jsou jim dodávány léky.

Vybudování Centra pro děti a mládež byla v loňském roce rozšířena možnost mimoškolních aktivit (v roce 1996 byla díky podpoře nadace zprovozněna částečně zničená sportovní hala a otevřeno kino, které jako by se během války zcela zastavilo). Centrum nabízí několik zájmových kroužků (počítače, angličtina, umělecký, hudební, foto), zároveň je v jeho rámci budována knihovna pro děti a mládež. Tím, že je centrum přímo ve středu Maglaje (v budově zničeného kulturního domu), stává se jednou z opor společenského dění ve stále ještě válečnými událostmi paralyzovaném městečku.

Západní Bosna

Dělicí linie mezi Republikou Srbakou a Federací BaH vede na rozhraní dvou okresů: Sanský Most (Federace) a Prijedor (RS) v západní Bosně. Většina uprchlíků se již vrátila do oblasti jako takové, nikoli však domů. Jejich domy a byty jsou buď zničeny (vypáleny během etnického čištění v r. 1992 a protiofenzivy armády BaH v roce 1995), nebo jsou na té „druhé“ straně, kam je návrat pro příslušníka jiné národnosti stále ještě velmi komplikovaný, v mnoha případech nemožný.

Projekt pomoci sociálně nejzranějším skupinám repatriantů ve dvou výše zmíněných okresech navázal na opravy domků (vždy pouze základní, do podoby 1+1 + sociální příslušenství) pro návratce, opravy ambulanční, části spadové nemocnice a centra pro pomoc uprchlíkům. Sedm ošetřovatelek a dva sociální pracovníci se během 6 měsíců trvání projektu starali o 397 osob (z toho 102 navrátilců z Čech) formou pravidelných návštěv (pohovor, drobné zdravotnické a sociální služby, poklizení, nákup a důležitý osobní kontakt). Každý z uživatelů programu je zanesen v kartotéce a služby, které jsou mu bezplatně poskytovány, jsou do této karty zapisovány. Do obou okresů byly vypravěny dvě zásilky potravin, složené v centrech spolupracujících organizací (uprchlické sdružení „Izvor“ a humanitární organizace „Chlieb života“) a v měsíčních intervalech distribuovány uživatelům programu.

Doprovodným projektem je podpora nevládního sektoru v Prijedoru a Sanském Mostě. Cílem je pomoci občanským organizacím jednak konkrétním technickým vybavením (celkem předáno 6 počítačů, 4 tiskárny, kopírka, fax, kancelářské vybavení), jednak v jejich rozvoji (semináře o fund raisingu a práci v neziskové sféře). Specifickým úkolem je pak spojení okresů Prijedor a Sanský Most přes dělicí linii. Pozitivním posunem je to, že semináře a postupně i pracovní setkání a koordináčních schůzek se účastní zástupci NGO's z obou stran, za války zneprátených. Časopis, který vydává jejich fórum v Prijedoru, pokrývá oba okresy a je mostem tam, kde zatím ke skutečnému propojení života nedošlo.

Kosovo

V zimě loňského roku byly zahájeny první rozsáhlejší operace zvláštních jednotek MV Svazové republiky Jugoslávie a jugoslávské armády proti civilnímu obyvatelstvu ve středním

Rekonstrukce lékařské ambulance, Kosovo 1998

a západním Kosovu. Vesnice byly nejdříve ostřelovány z granátometů, lehkých děl a kulometů, poté obsazeny obyvatelstvem vyhnáno, domy vyrabovány a vypáleny. Zavražděny byly první desítky lidí. Bělehrad vysvětlil celou věc tím, že označil zničené vesnice za sídla Kosovské osvobodenecké armády (UČK). Míra trpělivosti kosovské většiny byla dovršena a spontánní nárust mužů se zbraněmi v rukou, kteří sami sebe prohlásili za místní jednotku UČK, byl očividný. Rada vesnic se stala pro arbské policejní hlídky nedostupnými, sami obyvatelé zavřeli přístupové cesty a rozhodli se bránit. Je nutno zopakovat, že spirála eskalace bezesporu zahájily arbské ofenzivy, a především brutalita, která přinášela nové a nové oběti mezi civilisty. Podle údajů UNHCR muselo během roku 1998 opustit svoje domovy v Kosovu 250 000 lidí, přibližně 50-70 tisíc z nich překročilo hranice do Černé Hory nebo Albánie. Většina však neopustila Kosovo a skrývala se v lesích (koncem léta 1998 cca 20-30 000 lidí), případně utekla do nezasazených měst a vesnic. Například v Přistíně nebylo výjimkou 30, později až 60 lidí v jednom rodinném domě. Zvláště situace těch, kteří se ukrývali v improvizovaných přístřeškách a chatkách v lesích, byla katastrofální.

Přibližně půl roku (kromě dřívějších průzkumných cest) působila nadace v Kosovu jako jeden z důležitých zdrojů humanitární pomoci. Projekt byl financován především z prostředků vlády ČR v rámci prevence migrace a stabilizace uprchlíků v oblasti – pod gestem odboru pro uprchlíky MV ČR. První zásilky potravin a hygienických potřeb pro kosovské uprchlíky do Černé Hory v létě loňského roku byly hrazeny z darů a dalších zdrojů nadace. Celkem jedenáct kamionů (cca 200 tun materiálu) bylo dopraveno do oblasti. S jistou dávkou štěstí, ale i letitých zkušeností se nám podařilo přes značné obtíže a výhrůžky arbských úřadů dopravit všechny náklady až na místo určení. Potraviny a hygienické potřeby tvořily většinu zásilek a byly distribuovány prostřednictvím kosovské humanitární organizace Matka Tereza (disponovala před začátkem války sítí 376 center a distribučních míst po celém Kosovu), rozvázeny byly většinou v rámci společných „Joint convoys“, které mezinárodní organizace vysílaly každý den ve snaze snížit riziko, že konvoj bude zastaven či přepraven srbskými jednotkami. Léky, na jejichž dovoz jsme po několika měsících získali povolení z Bělehradu, byly předány do nemocnic a ambulancí sítě Matky Terezy a pojiždné ambulance Červeného kříže Kosova. Pro uprchlíky v lesích a zničených vesnicích dovezla nadace do Kosova celkem 996 rodinných hlídkových sad nádob, 280 000 svíček a 3 132 dětských zimních bund. Vlastní distribuce byla v horském terénu velmi složitá, nadace proto zakoupila, nechala reparovat, vybavit a přepravit do Kosova dva vozy Praga V3S pro sekundární distribuci pomoci na území Kosova.

Po uzavření dohody Holbrook – Milošević se uprchlíci začali vracet do svých většinou vypálených vesnic. Téměř vždy byly zničeny ambulance. Proto nadace připravila projekt opravy 15 spadových ambulanční (vždy alespoň pro 5 000 lidí z okolních vesnic, lékař zůstal), přispěla na jejich rekonstrukci, dovezla základní nábytek a vybavení včetně nástrojů a dalších pomůcek praktického lékaře a předala znovuotevřené ambulance do síť center, zánobených „Lékaři a Lékárníky bez hranic“ (MSF, PSF) potřebným materiálem a léky. Zdravotnická péče tak byla zpřístupněna téměř 100 000 lidí. Projekt a jeho rychlá a efektivní realizace byly vysoce hodnoceny představiteli mezinárodních organizací v Kosovu a nadace si získala respekt. Ve výřtu chybějí další drobné dary, které nadace pro Kosovo obdržela a jako doplněk nákladu velkých kamionů dopravila během roku 1998. Pomoc Kosovu a uprchlí-

kům samozřejmě pokračovala i v tomto roce. Hlavním koordinátorem pro Kosovo je Tomáš Vyhňálek, projekt dobrovolníků vedl Michael Kouba (v pražském centru Tomáš Pajor, Jan Kamenický a Šimon Pánek).

Romské projekty

Komunitní centra

Od září minulého roku je nadací připravován dlouhodobý projekt pomoci některým romským komunitám. Z dvaceti navržených lokalit bylo postupně vybráno deset míst tak, aby splňovala nejen kritérium potřeby, ale i rozmístění (malé a velké, vesnické a městské, problémové a méně problémové komunity, vybrána byla například tato místa: Brno-Cepel, Ústí nad Labem, Matěrní ulice, Nové město pod Smrkem, Chomutov-Jirkov). Druhá polovina roku byla věnována přípravám, shánění finančních prostředků, výběru lokalit a koordinátorů (Romové i „gadžové“), kteří v nich v tomto roce již začínají pracovat, vždy alespoň na jeden rok. Úsilí jednotlivce nemůže být pro změnu podmínkou života celé komunity dostatečné, a proto byly uloženy a pro komunitní pomoc získány partnerské nevládní organizace, které budou spolupracovat vždy v místě.

Dlouhodobým cílem je, jednoduše řečeno, pomoci komunitě, aby byla samostatnější, aby byla schopna pro sebe a sama se sebou něco udělat. Před každým terénním pracovníkem stojí řada úkolů: pomáhá a vyřizovat doklady a dalších náležitostí ve vztahu stát – občan, působí na rodiny i učitelé tak, aby bylo vytvořeno prostředí pro adaptaci romských dětí v základní škole, pomáhá vymaňat a rozběhnout aktivity k nezaplacenému naplnění volného času dětí i dospělých (sport, hry, hudba), provádí „ovčáky“ v rodinách dětí a mladistvých týkající se drog, alkoholu. Je prostě jakousi oporou komunity a každého, kdo jeho radu či pomoc potřebuje. Jeho role nespočívá ve vyřizování, zaplacení či organizování něčeho za členy komunity, ale spíše s nimi tak, aby to, co se podaří, bylo také jejich záležitostí a mělo smysl i do budoucna.

Akce Dover

Nadace navázala i v loňském roce na své předchozí aktivity v Doveru. Jednalo se o práci „stýbných důstojníků“ mezi romskými žadatelci a asy a britskými imigračními úřady. Celá akce probíhala ve spolupráci a tíhdy hrabství Kent a v koordinaci s Velvyslanectvím ČR v Londýně. Vlastní práci realizovali zejména studenti a studentky FF UK oboru anglistika – romanistika, případně příbuzných oborů. Cílem pracovníků rozhodně nemělo být vyřizování statusu uprchlíka pro žadatele z ČR, ale snížení napětí mezi místními občany a emigranty. Byli pomoci pro jednu i druhou stranu při orientaci a vzájemné komunikaci v mezní situaci. Nadání stýbní obšťejateli byli obšťejateli hrabství Kent a Velvyslanectvím ČR, mnoho konkrétních dokladů udělat i pro jednotlivé romské rodiny. Celkem působilo v první polovině roku (poté byl projekt ukončen) v Doveru 5 dobrovolníků.

ROZVAHA

AKTIVA	1998	1997
Aktiva celkem	12 038 185,71	18 689 348,73
Státní aktiva	3 963 333,35	4 994 926,35
Investiční majetek	3 963 333,35	4 994 926,35
Oběžná aktiva	8 074 852,38	13 694 423,38
zásohy /nedokončená výroba/	131 381,70	0,00
krátkodobé pohledávky	1 194 034,79	1 309 858,75
finanční majetek	6 748 255,67	11 989 344,23
ostatní aktiva	1 200,00	385 222,40
PASIVA	1998	1997
Passiva celkem	12 038 185,71	18 689 348,73
Vlastní zdroje	6 905 909,19	17 407 398,48
základní jmění	17 407 398,48	4 994 021,92
hozp. výsledek účet. období	-10 501 487,29	12 413 374,56
Cizí zdroje	5 132 276,52	1 281 950,25
krátkodobé závazky	3 293 885,09	1 004 125,30
ostatní pasiva	1 838 391,43	247 824,95

Hospodářský výsledek /zisk/ roku 1998 ve výši 10 501 487,29 vzniká časovým nesouhlasem mezi příjmovými dary a jejich čerpáním. V roce 1997 byla vybičována sázka na pomoc lidem postiženým povodněmi, na toto konto přišly prostředky předovšim v roce 1997, ale jejich čerpání proběhlo z větší části až v roce 1998, čímž se kompenzoval zisk roku 1997.

PŘÍJMY

MV ČR		
reparace kazaňských Čechů	825 176,00	
Bozna	5 050 000,00	
Kosovo	8 900 000,00	
Celkem		14 775 176,00
MZV ČR		
Moldávie	500 000,00	
Rumunsko	2 285 714,28	
Yáždiklétán	2 500 000,00	
Banát /Rumunsko/	1 648 288,64	
Celkem		6 933 972,92
Státní fond životního prostředí	3 395 000,00	
Česká televize		
Nepeněžní dary	1 122 445,92	
Finanční dary	275 400,00	
Celkem		1 397 845,92
Granty		
OSF	515 548,20	
NED	1 230 496,15	
NROS	515 000,00	
Know How Fund	804 775,40	
vratka grantu OSF	-82 788,42	
Celkem		3 003 009,33
Dary	4 328 511,93	
úroky	288 172,21	
Kurzové zisky	122 186,37	
Tržby z prodeje HIM a materiálů	272 482,60	
Příjmy z vlastní činnosti	340 541,70	
Ostatní příjmy	122 895,12	
PŘÍJMY CELKEM		34 957 474,00

Úplný výrok auditora a veškeré povinné přílohy závěrečné zprávy jsou přístupny v sídle společnosti.

Výrok auditora

V souladu se zákonem č. 524/1992 Sb. o auditorech a Komoře auditorů České republiky a s auditorskými směrnicemi vydávanými Komořou auditorů České republiky jsem provedla audit účetní závěrky a výroční zprávy Nadace při České televizi Člověk v tísni za rok 1998.

Ředitel nadace jako statutární zástupce je odpovědný za sestavení účetní závěrky a vedení účetnictví tak, aby bylo úplné, průkazné a správné, v souladu s platnými zákony a předpisy.

Mou odpovědností je vyjádřit názor na účetní závěrku jako celek na základě výsledku ověření. Mou povinností bylo získat všechny informace, které jsem považovala podle svých znalostí za nezbytné pro řádné ověření účetní

závěrky. Obdržela jsem písemné prohlášení statutárního zástupce nadace, že mi byly poskytnuty veškeré doklady a sděleny všechny informace potřebné k provedení ověření. Statutární zástupce nadace současně prohlásil, že v předložené účetní závěrce jsou zahrnuty všechny hospodářské operace, na které se v ověřovaném účetním období vztahovala povinnost zaúčtování. Ověření údajů bylo provedeno výběrovým způsobem při respektování významnosti vykazovaných skutečností.

Při ověřování účetní závěrky jsem nezjistila žádné skutečnosti, které by naznačovaly, že by účetní záznamy, na základě kterých byla účetní závěrka sestavena, nebyly úplné, průkazné a správné ve všech významných políčkách.

VÝDAJE - podle účetní osnovy

Mzdové náklady	3 457 389,00
Pronájem prostor, energie	310 895,00
Dokončení projektů roku 1997	386 189,20
Časové a osobní přeprava	1 609 035,07
Účetní odpisy	1 878 828,70
Požitky, kurzové ztráty	280 330,78
Pokuty a penále	1 411,43
Poskytnuté dary	17 054 313,14
Reprezentace	117 844,18
Nákladní přeprava	2 083 841,80
Potravinová pomoc	1 414 450,50
Materiálová pomoc	3 175 026,71
Roční materiál	334 303,20
Náklady na provoz osobních vozidel	1 295 722,40
Pojištění osob a majetku /kromě vozidel/	31 468,33
Zůstatková cena prodaného a darovaného HIM	825 270,90
Opravy /kromě vozidel/	204 221,30
Účetnictví, daňové poradenství, fundraising	302 410,00
inzerce	260 151,67
Projekty - sázkaři a podobná činnost v postižených oblastech	8 025 570,44
Komunikace - poštovní, spoje	257 723,94
Ostatní služby - projekty	1 099 792,70
Ostatní služby - režie	1 052 798,98
VÝDAJE CELKEM	45 458 981,29

VÝDAJE - podle územních oblastí

ČR		
Provoz kamčatě a půjčeného vozidla ČT - z rozpočkových darů ČT	1 122 445,92	
Ostatní provoz a drobné projekty	3 040 734,08	
Drobná humanitární pomoc	46 788,28	
Likvidace následků povodní '97 a '98	11 411 825,90	
Osvětová činnost a informační kampaně	878 527,86	
Romské projekty	96 212,70	
Filmový festival One World	55 288,47	
TV seriál „Člověk v tísni“	131 381,70	
Krajské projekty		
Reparace kazaňských Čechů	732 518,63	
Pomoc krajanům v Banátu	3 552 622,91	
Británie - pomoc azylantům	152 438,97	
Bozna a Hercegovina		
Humanitární pomoc	103 628,19	
Rozvojová pomoc	5 888 004,42	
Kulturní akce	688 197,26	
Provoz Cestra Sarajevo	561 916,20	
Kosovo a kosovští uprchlíci	9 048 161,39	
Záplavy Moldávie	501 130,41	
Záplavy Rumunsko	2 750 597,99	
Záplavy Slovensko	239 887,50	
Humanitární pomoc Yáždiklétán	2 438 372,64	
Humanitární pomoc Albánie	887 821,39	
Ostatní drobná humanitární pomoc	2 859,45	
Otrava lidských práv /Bělorusko, Kuba .../	1 238 297,56	
Terénní příjmy		
Albánie a oblast bývalé Jugoslávie	66 466,90	
Rusko	17 078,97	
VÝDAJE CELKEM	45 458 981,29	

Kromě výše uvedených výdajů nadace zprostředkovala ještě přímé finanční prostředky v rámci krajských projektů v Banátu v hodnotě 4 230 780,3 - Kč a při reparaci kazaňských Čechů v hodnotě 19 630 000,- Kč.

Tyto částky nejsou zahrnuty v účetnictví nadace.

Podle mého názoru rozvaha ve všech významných ohledech věrně zobrazuje majetek, závazky a vlastní zdroje Nadace při České televizi Člověk v tísni ke dni 31. 12. 1998 a výsledek hospodaření za rok 1998 v souladu se zákonem o účetnictví a navazujícími předpisy.

K účetní závěrce nadace vyjadřuji v předchozím odstavci výrok bez výhrad, upozorňuji však na skutečnost uvedenou v příloze k účetní závěrce, že dne 12. 11. 1998 Rada nadace rozhodla o přeměně nadace v obecně prospěšnou společnost v souladu s paragrafem 35 odst. 3 zákona č. 227/1997 Sb. o nadelech a nadačních fondech. Krajský obchodní soud v Praze zapsal do rejstříku obecně prospěšných společností novou společnost s názvem „Člověk v tísni - společnost při České televizi, o.p.s.“, IČO: 25755277, sídlo Praha 4, Kavčí hory, den zápisu 16. dubna 1999. Ve-

škerý majetek, práva a závazky zanikajícího subjektu „Nadace při České televizi Člověk v tísni“ přecházejí na nový subjekt „Člověk v tísni - společnost při České televizi, o.p.s.“.

Ověřila jsem soulad číselných hodnot uvedených ve výroční zprávě nadace za rok 1998 s ověřovanou účetní závěrkou. Podle mého názoru jsou vykazované hodnoty v souladu s účetní závěrkou, z níž byly převzaty.

Rozvaha a výkaz zisku a ztráty a Příloha k roční účetní závěrce nadace jsou přílohami č. 1 a č. 2 této zprávy.

V Praze dne 9. 6. 1999

ING. KVĚTOSLAVA VYLETALOVÁ
debet Komory auditorů
České republiky č. 256

Pořady České televize, které pomáhají

Šance pro každého i pro všechny

Tyto pořady nefigurují v zápisech rekordů divácké odezvy na televizní vysílání, nepojují se s nimi nejpočetnější sledovanost a ani nevykazují největší spokojenost publika. Nevyprávějí totiž jímavý příběh jako oscarový Kolja. Nedávají vychutnat neskonale radost z gólu v síti tradičního ruského rivala, navíc pečlivě první olympijské zlato pro český hokej. A ani nepomáhají člověku v relaxaci lechtáním jeho hránice bláznivými videotéky snad všech zemí světa. A přece – kdyby nebyly vysílány, chyběly by. Tvář České televize by bez nich byla neúplná, zchudlá o podstatné rysy veřejné služby. Především by tyto pořady postrádali diváci. Chyběly by jim nutně i notně. Vždyť třeba „Co je to doma“, měsíčník „o dětech bez lásky i o lidech, kteří jim dovedou pomoci“, mívá v premiéře, jak vyplývá z elektronického měření sledovanosti prostřednictvím peoplemetru, běžně půlmilionové publikum a v reprízách nad sto tisíc diváků. Týdeník „Chcete mě?“, zabývající se problematikou opuštěných zvířat, si v premiéře nenechal ujít v průměru 250 tisíc dopřích a přes 40 tisíc dětí ve věku od 4 do 14 let. Své diváky – a jsou to ti nejvěrnější – mají také všechny cyklické pořady pro zdravotně postižené a jejich bezprostřední okolí; měsíčník „Klíč“ sleduje v průměru přes 70 tisíc diváků.

Sledovanost je mírou diváckého zájmu, ale představuje pouze polovinu diváckého ohlasu. Stejně důležitá je i druhá polovina „hodnocení“, a to známka spokojenosti, která vystihuje míru naplnění diváckého očekávání. Údaje o ní Česká televize získává vlastním průzkumem, prováděným metodou programových deníků. Do nich respondenti – vybraní tak, aby představovali skupinu reprezentující dospělou českou populaci – známkuji zhlédnuté pořady. Ze známek od jedné do pěti se pak vypočítávají koeficienty spokojenosti, a to ve stupnici od minus deseti do plus deseti. Nadprůměrnou spokojenost znamenají koeficienty od 6,0 výše a vrcholnou spokojenost vyjadřují koeficienty nad 8,0. Většina vydaných pořadů, o kterých mluvíme, získává koeficienty z pásma sedmičkových hodnot, jako výjimka se objeví nižší, žádnou vzácnost nebývá osm a více. Například se čtyři vloni vysílaných Adventních koncertů byl každý ohodnocen na více než osm – nejnižší koeficient měl hodnotu 8,1, nejvyšší dosáhl hodnocení 8,4. Sledovanost koncertů přitom nebyla nižší než 775, některé sledovaly více než jeden milion diváků, tedy přibližně 10 % obyvatel naší země. Vymluvnější doklad toho, kolik lidí od televize očekává svou šanci, ať už má podobu příležitosti pocítit, že člověk není sám, nebo jde o možnost dát najevo, že druzí mu nejsou lhostejní, není třeba hledat. Pořady, které pomáhají, nebo kampaně, které pomohou jedněm druhým podporují, vysílá Česká televize celou řadu. S většinou z nich se můžete na této dvojstráně seznámit.

KARL ZEMAN

Klíč a Paprsek

Zdravotně postižení byli během minulého totalitního režimu soustředováni do co nejvíce izolovaných ústavů a zařízení. Nejlépe do lesů a na zeměpisný okraj republiky. A aby nekazili dojem z naší skvělé společnosti, nebyli zdravotně postižení vpuštěni na televizní obrazovku (s výjimkou sluchově postižených, kteří měli Křesťanův zvláštní shody okolností v Československé televizi svůj klub). Po roce 1989 se situace změnila. Mezi neziskovými organizacemi začaly vznikat i takové, které sdružily naše spolubojáky se zdravotním postižením. Především pro ně se začal vysílat nový magazín, nazvaný symbolicky Klíč. Stal se tím, co otevřelo dveře mezi relativně zdravou většinou a občany se zdravotním postižením. Spolupráce a moderátory pořadu se stali sami lidé, kteří svůj život žijí se zdravotním postižením. Herec Jan Potměšil, který se ocitl na vozíku právě v oněch vzrušených dobách roku 1989, je jednou z hlavních osobností Klíče, diváky pravidelně oslovovala i nevidomá Pavla Valníčková, všestranná sportovkyně a absolventka filozofické fakulty.

Jan Potměšil

Měsíčník Klíč je koncipován v duchu integrace a chce napomáhat samostatnému životu lidí se zdravotním postižením. Vývoj již našel překonal obkřívající přístup minulých čtyřicetiletých let, který znamenal izolaci. Ulehčit občanům se zdravotním

postižením běžný život, jak se poněkud hrubě říká pomocí „integrátů se“, se snaží i náš pořad. Přírnější především informace z oblasti sociální a legislativní, monitoruje například přípravu všech sociálních zákonů. Semazuje také s novinkami v oblasti kompenzačních a rehabilitačních pomůcek, představuje aktivní občanské organizace zdravotně postižených, umožňuje divákům najít přátele a partnery. Jeho „mladší bratr“ – občasný Paprsek – je určen pro rodiče, vychovatele i učitele dětí se zdravotním postižením. Rodičům v těžké a náročné životní situaci pomáhá s orientací v sociálních předpisech, v porozumění radám lékařů a odborníků. Představuje aktivní rodiče, kteří se spojili a založili občanská sdružení, aby dokázali zlepšit život svých dětí. Významné místo v Paprsku zaujímá problematika integrace ve školství. Průvodkyní pořadem je herečka Taňa Fischerová, která se celá léta na aktivních pomoci rodinám s dětmi se zdravotním postižením podílí a která nemluví jako teoretik, protože má sama zkušenosti s péčí o zdravotně postižené dítě.

OLGA WALTEROVÁ

Jan Začer, Taňa Fischerová a Marta Kubišová

Adventní koncerty

Prvním ryze charitativním projektem veřejnoprávní televize byly Adventní koncerty. Od prvního nápadu, se kterým přišel v roce 1991 režisér Jaromír Vařta, uběhla řada let a úspěšné sbírkové koncerty se staly pravidelnou součástí předvánočního programu České televize. Zpočátku bylo mezi diváky dost pochybností. Vzpomínky na vynucené sbírky „Solidarity“ v minulém režimu i zkušenosti z počátku devadesátých let, kdy mnozí z nás zažili na vlastní kůži menší či větší podvůdek s různými sbírkami a akcemi, které na první pohled vypadaly usměšlivě, zanechaly nejen nepřijemný pocit, ale i velkou míru nedůvěry. Okruhu tvůrců Adventních koncertů bylo od začátku jasné, že důvěru veřejnosti je možné vybudovat jedním tím, že se zcela konkrétně zveřejní, jak budou nasbírané peníze využity. Základní pravidlem vždy bylo, že nakládání a věnování prostředky musí být zcela jasné a pro veřejnost maximálně průhledné, že nesmí existovat ani koruna, která by se dostala tam, kam nepatří. Dnes už se dá hovořit o tradici Adventních koncertů v České televizi. I jejich průvodci už k této tradici neodmyslitelně patří. Ve čtyřech předvánočních týdnech se diváci vždy setkávají v různých prostředcích, adekvátně atmosféře času, v němž by k sobě lidé měli mít velmi blízko, s Taňou Fischerovou, Martou Kubišovou a Janem Kačerem. Po poslední sérii čtyř koncertů se na koncertě shromáždilo překvapivě osm a půl milionu korun. Adventní koncerty už prostě mají v naší společnosti své místo.

BRONISLAVA JANĚČKOVÁ

Penizek

Největším příspěvkem České televize k letošnímu Mezinárodnímu roku seniorů je „občermerní“ charitativní projekt „Penizek“. Jeho záměrem je motivovat děti, aby se pokusily pomáhat starým lidem, a to konkrétně seniormům v Sedlci-Prčici, kteří si právě vybudování výtahu ve zdravotním středisku. Právě projekt tamějšího

MÚ totiž děti vylosovaly v pořadu Ži-ra-fa z řady těch, jež se v ČT shromáždily. Děti jsou vedeny k tomu, aby dokázaly oddělit část ze svých úspor, anebo ještě lépe, aby nějakou svou prací získaly byt malý obnos, kterým přispějí. Šlymele je i ta, aby si děti zkusily a dokázaly, že společnými silami se i z mála může podařit velká věc. Hlavní ovšem není suma peněz, kterou děti dokážou shromáždit, ale průběžný rozhovor o tom, že stáří je přirozenou součástí lidského života, zamýšlení nad tím, zda je třeba se ho bát, co na něm může být pěkného, co lidem ve stáří může působit radost. Zároveň se Česká televize prostřednictvím obrazovky bude snažit ukázat, jak rozmanitý je život seniorské generace a co se pro ni kde dobrého podaří udělat. Bilanet tohoto smazání bude večer v Divadle na Vinohradech, který připravuje tvůrčí skupina Ondřej Šrámka, scenáristka Iva Procházková a režisér Ivan Pakorný. V neděli 3. 10. 1999 bude ve-

čer věnován seniormům a dětem a ČT ho odvysílá v přímém přenosu. V jeho průběhu bude vyhlášen i výsledek sbírky dětí „Penizek“, kterou spravuje nadace Dětský mozek. Na Penízku spolupracuje YMCA, Česká rada dětí a mládeže, společnost Ester, Moravská galerie, podporuje ho MŠMT ČR. Žbyvá říci, že v České televizi je vítána každá zpráva o prosiděném přívětivém mezigenerační integraci a vlněním k seniormům.

HANA ŠTĚPÁNKOVÁ

Seniorklub

Pravidelný třicetiminutový Seniorklub je věnován zejména skupině starších diváků. Tři tvůrčí týmy, jeden ostravský a dva pražské, přinášejí rozdílnost a rozmanitost jednotlivých dílů. Ostravské studio ČT, reprezentované v tomto případě dramaturgem Markem Hýžou, jako jediné vysílá pořad živě a možnost přímých telefonických vstupů – ohlásí i dotazy diváků. Náplní ostravských pořadů je tematika zdraví a zdravotnictví, hlavním moderátorem je v současné době primář MUDr. Jiří Ryděl. Další tvůrčí tým – jeden ze dvou pražských – reprezentuje režisér a moderátor pořadu Tomáš Kaucký; jako jediný prozatím produkuje měsíčně dva pořady, jejichž tematikou jsou reportáže z domovů důchodců a středisek nejrizičnějších seniorských aktivit, charitativní činnost, okrajově rovněž zdravotnická osvěta a také vědecká divácká soutěž z vědomostí o dějinách světa. Třetí tvůrčí tým (režisér Jan Hojtaš, dramaturg Jakub Drda a autor a moderátor Rudolf Křesťan) předkládá divákům Seniorklub Rudolfa Křesťana. Tento pořad se z rodiny Seniorklubů trochu vymyká. Nemá totiž žádnou zdravotnickou tematiku, ale pořad s ustálenou podobou. Moderátor Rudolf Křesťan v něm pravidelně vítá dva hosty – dvě osobnosti. Jeden host je proměnlivý (Horáček, Saudek, Zátoková, Luštig, Kymel, Zázvorková, Suchý, Born...), ten druhý je stálý – profesor Cyril Hášek. Moderátor pracuje rovněž s ohlasy diváků, k nimž má blízko, jelikož stejnou tematiku zpracovává i v časopise Týdeník Televize. Toto propojení se jeví jako navysoko užitečné. Pořad je v letošním roce dalším příspěvkem České televize k Mezinárodnímu roku seniorů a počítáme s jeho dalším vývojem.

JAKUB DRDA

Televizní klub neslyšících

První dokumentární filmy o životě neslyšících vznikly v tvůrčí skupině Zity Drlové koncem sedmdesátých let. Právě dokument „Mezi svými“ a film „Na počátku bylo slovo“, věnované situaci neslyšících dětí, jsou začátkem dvacetiletého působení skupiny redaktorů, kteří věděli, že televizní tvorbu lze a je správně přiblížit i těm z nás, kteří neslyší. V době tuhé normalizace to byl čin nevidný. Oba jmenované dokumenty vzbudily velký ohlas; také proto bylo možné od roku 1979 prosadit vznik nového cyklu pořadů – Televizního klubu neslyšících. ČST byla druhou televizí v Evropě (po BBC), která zařadila do programu speciální pořad pro sluchově postižené diváky. Zpočátku se vysílal jednou za půl roku, poté jako čtvrtletník; v roce 1993 se stal čtrnáctidenním a začal se vysílat ve dvou podobách: TKN a TKN PLUS. Televizní klub neslyšících je vzdělávací a publicistický magazín nejen pro sluchově postižené, ale také pro jejich přátele a pro většinou (tj. slyšící) veřejnost. Používá oba komunikační prostředky pro sluchově postižené, tedy znakovou řeč i titulky. Od roku 1992 pracuje v týmu redaktorů připravujících TKN sluchově postižený redaktor a dramaturg. Sluchově postižený diváci dnes s redaktory komunikují vlastně stále. Obracují se na nás především prostřednictvím příslušného redaktora, který je jakýmsi mostem, i v řadě „mimotelevizních“ otázek a problémů. TKN PLUS byl již v době svého vzniku v roce 1993 koncipován jako vzdělávací pořad „navíc“. Přehrával vzdělávací, popřípadě dokumentární pořady natočené běžným způsobem a doplnil je pro vysílání určené neslyšícím znakovou řečí a titulky. TKN získal za dobu své existence již několik ocenění: např. v roce 1988 Hlavní cenu filmového festivalu Křišťálové srdce Poděbrady (za pojetí tématu o neslyšících rodičích a jejich třítleté slyšící dcerce), dvě Ceny Vládního výboru pro zdravotně postižené občany: roku 1997 za pořad o neslyšících živnostnících a roku 1998 za pořad o sluchově postižených učitelích a vysokoškolských studentech.

JOSEF BROŽEK

Skryté titulky

Jednou z významných oblastí, ve kterých ČT splňuje své poslání veřejnoprávního média a vychází vstříc diváckým potřebám, je vysílání tzv. skrytých titulků pro sluchově postižené občany. Proč skryté? Výhodou této teletextové technologie je skutečnost, že titulky nutně neruší v obraze diváka, který o ně nestojí. Sluchově postižený divák si je naopak snadno navolá na straně 888 Teletextu ČT, a to na obou okruzích (ČT 1, ČT 2). Jedinou podmínkou je mít televizi přjmávací vybavenou českým teletextem. Podle posledních statistik takový televi-

zor vlastní 46 % domácností. U rodin se sluchově postiženým divákem je toto procento samozřejmě mnohem vyšší. ČT zvažila vysílání skrytých titulků po konzultacích s organizacemi sluchově postižených k 1. 7. 1997. Prvním úkolem bylo zpřístupnit sluchově postižené menšině zpravodajství (živé titulkování). Po kladné odezvě jsme přistoupili k titulkování pořadů všech žánrů. Dnes nabízíme široké spektrum pořadů od zpravodajství, publicistiky, vzdělávacích pořadů, společenských dokumentů, pořadů pro děti až po oblíbenou zábavnou, seriálovou a filmovou produkci.

Novela zákona o rozhlasovém a televizním vysílání z roku 1997 ukládá ČT zpřístupnit sluchově postižené divácké obci 25 % odvysílaných pořadů. V současné době ČT tuto povinnou hranici vysoko překračuje a každý měsíc odvysílá cca 35 % titulkových programů. K tomuto cíli je nutné připočítat i pořady s podtitulky (např. Filmový klub apod.) a pořady s tlumočením do znakového jazyka neslyšících (např. Televizní klub neslyšících, Zprávy ve 12.00 apod.). Titulkování je pro sluchově postižené průlomem do celoživotní informační bariéry, která je odděluje od okolního světa. Jsme rádi, že jako jediný médium v ČR můžeme takto postiženým spoluočtanům alespoň trochu pomoci vymanit se ze světa izolace a získat tak potřebný kontakt se společností.

VLADIMÍR SALZMAN

Pomozte dětem!

Projekt, jehož zahájení oznámil generální ředitel Jakub Fuchalský v září minulého roku, vznikl ve spolupráci s Nadací rozvoje občanské společnosti. Program „Pomozte dětem!“ má svůj předobraz ve Velké Británii, kde již léta úspěšně funguje pod názvem „Children in Need“. V Británii se tímto způsobem pro potřeby dětí ročně vybere okolo 200 milionů liber.

Česká sbírka je koncipována tak, aby sloužila neziskovým organizacím, které pečují o handicapované děti. Hlavním úkolem ČT v tomto projektu je zaujmout problematikou těch nejpotřebnějších co nejvíce diváků a ty pak zpětně informovat o tom, jak konkrétně byly peníze, kterými přispěli, využity. Klíčová je naprostá průhlednost celé akce a záruka, že získané prostředky budou rozděleny na přímou pomoc dětem. Projekt je spojen s rozsáhlou mediální kampaní, která vyvrcholila večerem 5. dubna 1999. Svou účast si na něm podílela celá řada umělců, své síly připojilo také Studio Brno a Studio Ostrava, vysílalo se v přímém přenosu i z jiných míst, kde se nalézali lidé ochotní na tento účel přispět. Věříme, že tak vznikl každoroční tradiční pořad, který Česká televize ve spolupráci s Nadací rozvoje občanské společnosti chce prohlubovat.

TEREZIE ZEMÁNKOVÁ, NROS

Pomáhejme si

Cyklický pořad, určený dětem od 8 do 13 let, uvádí Česká televize jednou za čtrnáct dní, vždy v pondělí. Pravidelných 25 minut je soustředěno na otázky integrace a interakce handicapovaných a zdravých dětí. Smyslem pořadu je posilovat vědomí a pochopení, že v životě je třeba vzá-

jemné pomoci. Konkrétní příklady jsou povzbuzením, ale i ukázkou toho, že to jde: „Podívej, dokázal jsem to já, zvládně to i ty!“ Důraz je vždy kladen na to, aby „Pomáhejme si“ mělo opravdový kontaktní charakter a stalo se partnerem dětí. Pedivě se proto snaží vymout jakémukoli poučování. Uvádí ho s velkým zaujetím Petr Vacek a je to vlastně jediný dětský pořad, který je tlumočen do znakové řeči. A zdíráme, že Jaroslav Svagr má obdivuhodnou schopnost tlumočit i písničky, které se posílají dětem pro radost. Pořad se důsledně snaží vymout plánem smutku i povzdání, které malým divákům nic nepřinese. Vždy ho obohacují ankety i reportáže, písničky, a hlavně lidsky kvalitní hosté, z jejichž vyprávění by mělo dětem pokaždé zůstat něco v srdci.

MARRÉTA VANĚČKOVÁ

Cesty do dětství a Bleděmodrý svět

Cyklos „Cesty do dětství“, který byl loni připravován ve spolupráci s Fondem ohrožených dětí, přináší příběhy, které se staly jejich úděly byly děti – často opuštěné, týrané, zapomenuté v ústavech. Pořadů jsme odvysílali celkem třináct. Byly to současně výzvy pro tuto společnost, která je zavazela hromadou zásadních politických a ekonomických problémů. Co je proti tomu tisíc dětí, které by mohly mít svůj vlastní domov? Nepochybně ale je, že veřejnoprávní televize nemůže spolupracovat jen s jednou z neziskových organizací. V letošním roce jsme udělali pokus. Rozeslali jsme na základě adresáře Informačního centra nadací, které nám tak velmi pomohlo, asi dvěma stovkám nadací a občanských sdružení dopis, v němž jsme se zeptali, zda by byli ochotni spolupracovat na podobném cyklu. Reakce je fantastická. Denně zvoní telefon, přicházejí faxy a dopisy, ve kterých objejujeme skutečné příběhy. Často takéové, které by nevznikly ani v nejobvážnějších fantazi scénaristů a spisovatelů. Otevírá se nám

svět hlubinných lidských vztahů, svět smutků i naděje. Nadějí je, že většinou jsou poblíž lidí, kteří chtějí pomoci. Barvou naděje je světlá modř. A tak se rodí cyklus „Bleděmodrý svět“. Česká televize chce pomáhat stavět „most“ k plnohodnotnějšímu životu lidí a vyhledávat ty, kterým naše pomoc může být užitečná. Letos vznikne deset pořadů. Pro rok 2000 už máme tolik námětů, aby se cyklus mohl proměnit v týdeník.

BRONISLAVA JANEČKOVÁ

Čas pro rodinu

Rodina existující a fungující i problematická či absentující. Pořady se zabývají postavením rodiny, její roli i dopady a důsledky, které rodinné zázemí, není-li funkční, přináší do života dětí. K vytvoření cyklu vedlo vědomí toho, že rodinné vztahy a funkce rodiny se v dnešním světě proměňují a že je potřeba tuto skutečnost reflektovat. Přímým stimulem pak byla velice kladná divácká odezva na již existující pořad Ljuby Václavové „Co je to doma?“, který se soustavně věnoval dětem opuštěným, jež poznaly, co to znamená postrádat nejpřirozenější lidské zázemí. „Co je to doma“ a tým lidí, kteří tento pořad připravovali, byl i jakýmsi kontaktním a poradním místem s neobyčejným okruhem zkušeností, a plnil tedy i roli přímé pomoci. Nový cyklus „Čas pro rodinu“ na předcházející pořady volně navazuje a chce být i přínosem nejen všem divákům, kteří si na něj najdou čas, ale i konkrétním lidem. Pro část cyklu „Když doma něco schází“ se vychází z úhlem pohledu staly krizové situace v životě rodiny. Pořad se snaží pomoci nalézt řešení, ukázat k nim cesty, seznamovat a institucemi, kde lze pomoc vyhledat, a hovořit o možnostech nápravy. Stavbu dnešní rodiny a pohledu na její vývoj se věnuje část cyklu „Aby doma nebolelo“. Pomocí příběhů hovoří o poslání rodiny a její budoucnosti v širším slova smyslu, hledá také příklady krásných mezilidských vztahů v rodině. Ve svém celku „Čas pro rodinu“ usiluje o neokázalou oslavu kladných lidských vztahů – lásky, porozumění, tolerance jakožto základu spokojeného a šťastného života.

DARJA MACÁKOVÁ

Koncem roku 1994 bylo otevřeno Centrum pomoci a informací pro tělesně postižené. Na úhradu nákladů provozu tohoto centra vzniklo konto PARAPLE, které svým jménem zasílá Zdeněk Svěrák. Česká televize připravila již pět přímých přenosů z veselých slavností uspořádaných ve prospěch konta Paraple, jejichž autorem je Zdeněk Svěrák se svými přáteli. V průběhu přenosu mohou diváci telefonicky přispívat finanční částkou na konto Paraple a během přenosu mohou sledovat, o jaké částky se konto zvětšuje. Rovněž jsou informováni o tom, jak byly dosud získané prostředky použity.

Snímek s pořadu Dobrotaňná akademie aneb Paraple V. Tachezy

Odpoledne pro všechny

Přestože všichni říjeme společně v tomto světě, lišíme se navzájem ve způsobu jeho vnímání. Někteří z nás pro svou indispozici mentální, fyzickou nebo sociální nemají jinou volbu než vnímat a prožívat okolní svět skrze svůj handicap. Je tedy svět, v němž žijeme, opravdu pro všechny? Tuto otázku jsme si položili při zrodu volného cyklu dokumentární tvorby „Odpoledne pro všechny“ v roce 1992. Chceme se v něm věnovat nejen problematice vředních dnů našich postižených spoluočtanů, ale také oslovovat tu část společnosti, která si až domedvěna ani neuvědomovala existenci a potřeby těchto lidí. Náš cyklus se pokouší dodat všem divákům určitou životní odvalu a „učit“ je sociálním vztahům. Aby byl tento televizní program skutečně pro všechny, je opatřován skrytými titulky pro noslyšící. Většina pořadů z cyklu „Odpoledne pro všech-

ny“ získala ocenění na domácích nebo zahraničních festivalech a soutěžích. V minulém roce například Hlavní cena mezinárodního festivalu Křišťálové srdce Poděbrady dokumentu Marie Sandové „Řekni své jméno“ (který získal i několik zahraničních ocenění – jmenujeme kupříkladu mezinárodní festival vzdělávacích pořadů v Basileji) a čestné uznání obdržel dokument „Autismus“, který natočila Daniela Gébová. Vládní výbor pro zdravotně postižené udělil za rok 1998 i cenu pořadu „Romeo, Julie a Hamlet“ režisérky Majstorovičové, 2. cenu filmu „Potíchu“ z dílny Aleny Činčarové a dokumentu Vladimíra Mertvy „Hledat, najít, držet, nepustit“. O třetí cenu se podílel Televizní klub neslyšících o sluchově postižených studentech od Josefa Brožka a Aleny Derzsiové a dokument z cyklu „Odpoledne pro všechny“ režisérky Struskové „K integraci přes legraci“. Těmito pořady chce Česká televize přispívat tomu, aby život postižených spoluočtanů byl kvalitnější a pestřejší.

ZITA DRDOVÁ

Charitativní a Občanský panel ČT

Charitativní panel vznikl jako poradní orgán ředitele programu ČT, jako záruka průhledného a vůči veřejnosti zodpovědného rozhodování o podpoře charitativních projektů. I díky České televizi mohlo Konto Bariéry roku 1998 rozdělit mezi 21 škol na bezbariérové úpravy 1 480 000 Kč. Finanční částka 2 300 155 Kč, kterou vynesl Běh Terryho Foxe, mohla být téhož roku předána na podporu výzkumu rakoviny. K podpoře byly doporučeny také projekty nadace Mluvící kniha, výstavby Domu slunce společnosti AIDS pomoc, Jedličkova ústavu (na nákup rehabilitačních van a čtečky zařízení), Sdružení FOKUS na výstavbu chráněných dílen pro mentálně postižené, nadace Caritas v Blansku a občanského sdružení PORTUS Slapy k výstavbě chráněných bytů. Tradičně byl podpořen festival Mězi ploty sdružení Nedomyšleno a Konto Bariéry, tentokrát ve sbírce na úpravu vozidel postižených řidičů. Arcidiecézní Charitě Olomouc byl odvysílán spot vyhlášení ke sňatku záměru prostředků na pomoc obětem záplav na Zakarpatské Ukrajině. Sběrce nadace Člověk v tísni na pomoc Kosovu, jejíž potřeba se tak naléhavě projevila v letošním roce, se dostalo podpory už v říjnu 1998. Ke speciální iniciativě dala popud potřeba národné transplantace jaterního štěpu Nikolae Drgové. Charitativní panel požádal Konto Bariéry, aby iniciovalo vytvoření zvláštního fondu pro potřeby náročných operací, které nemohou být provedeny v ČR. Zároveň inicioval zájem publicistiky ČT o tuto problematiku. Sdělení ředitele VZP Ing. Němce, že pojišťovny jsou schopny pokrýt náklady uvedených operací, jež následovalo brzy poté, bylo jednou z nejradošnějších zpráv, které Charitativní panel obdržel. Ojedinelá svým rozsahem byla podpora festivalu Umění bez bariér, který sdruží z iniciativy Rakouského kulturního centra v Praze umělce a umělkyně se zdravotním postižením i těšící se plnému zdraví.

Česká televize se stále častěji stává příjemcem žádostí a návrhů zástupců občanského sektoru a občanských aktivit na užší spolupráci a podporu. Příslušná agenda se natolik rozšířila, že si vyžádala posílit práci stávajícího Charitativního panelu a doplnit jej o otázky celého neziskového sektoru a občanských iniciativ, stejně jako o problematiku státních institucí. Charitativní panel tak dostal svého nástupce, Občanský panel, jehož složení odpovídá rozmanitosti jeho záběru. Občanský panel České televize je poradní orgán generálního ředitele České televize a byl ustaven k 1. květnu 1999. Činnost OP je institucionalizována Statutem a Jednáním řádem. Tyto dokumenty společně se seznamem členů a zápisy z každého jednání jsou k dispozici u tajemnice OP a na internetových stránkách ČT. Jeho práce tak průběžně podléhá veřejné kontrole. OP je otevřen jakémukoli námětu či žádosti o mediální podporu Českou televizí.

AUTOŘI JEDNOTLIVÝCH PŘÍSPĚVKŮ JSOU TVŮRČI A PROGRAMOVÍ PRAVOVNÍCI ČT A PRAVOVNÍCI JEJHO ODDĚLENÍ PR

Česká televize věnovala v loňském roce kromě jiných forem podpory celkem 78,5 hodiny čistého vysílacího času upoutávkám poukazujícím na činnost organizací neziskového sektoru.

Chronos film natáčí v Bosně

Uprchlíky tábor kosovských Albánců

Kolumbie, město Armenia po zemětřesení

Alina Fernándezová na festivalu Jeden svět

Nadace už není nadací. Od dubna se jmenuje Člověk v tísni – společnost při České televizi, o.p.s. Změnili jsme právní identitu, abychom vyhověli nově přijatým zákonům o neziskových organizacích. Cíle a obsah naší práce zůstávají stejné jako doposud.

Kosovo, Albánie, Makedonie a Černá Hora

První kamiony (celkem jich bylo 11) jsme vypravili do Kosova již v minulém roce. Kampaň SOS Kosovo byla vyhlášena vlnou, ale rozběhla se ve velkém až po propuknutí obrovské uprchlické vlny. Ke kampani se od té doby připojily tisíce lidí a celá řada nevládních organizací, mediálních partnerů, institucí, měst a obcí, podnikatelů a firem. Poprvé věnovaly významné prostředky na pomoc do zahraničí města a podniky. Díky široké, skutečně celospolečenské podpoře se v rámci SOS Kosovo do konce června podařilo shromáždit 55 milionů korun. Přes 35 milionů již bylo vyčerpáno.

Konvoj osmi kamionů zásobil tři okresy (70 000 uprchlíků) v Černé Hoře. Další zásilky obsahovaly z velké části základní potřeby, které obyčejný člověk vyhnáný z domova jen s igelitovou taškou v ruce může v následujících týdnech a měsících, uchyťován ve stanu či továrním skladu, potřebovat, například: mouku, cukr, konzervy, deky, matrace, základní hygienické potřeby, dětské oblečení, nádobí, kanistry na vodu. Kamiony směřovaly mimo jiné do největšího makedonského tábora Stenkovac I a II (ve stanech 40 000 lidí), do severoalbánského městečka Kukës, které se stalo se svými 130 000 uprchlíky synonymem kosovské apokalypsy. Přes 40 % uprchlíků bylo umístěno v hostitelských rodinách, téměř 100 tun potravin a hygienických potřeb jsme proto předali místním humanitárním organizacím Ulpjana a Matka Tereza, které distribují dn rodin zajišťovaly. Část zásilek byla vypravena společně s lidmi z České katolické charity, několik kamionů bylo naloženo pomocí vlády ČR. Od prvního konvoje v dubnu dojele na místo určení 38 kamionů a 3 letecké zásilky v celkové hodnotě (prostředky z SOS, dary, příspěvky dalších subjektů) přes 43 000.000,- Kč.

Přítomnost na místě

Kancelář v Tiraně jsme otevřeli začátkem dubna. Spolupráce na základě dohody s UNICEF spočívala v budování zázemí pro děti v albánských uprchlických táborech. Dvacet pět dobrovolníků tak strávilo v průměru dva měsíce ve vybraných táborech. Nazývali jsme je „zlepšovaci podmíněk“, během své práce

fešili neuvěřitelné spektrum problémů (improvizovaná škola, sportovní potřeby a místa, kde si stovky dětí mohou hrát, potraviny a voda, epidemie a lupiči). Studenti DAMU připravili program pro děti, nadace naplánovala turné a zaplatila výdaje a tisíce dětí se alespoň jednou pořádně radovaly.

Jedním z hlavních problémů se v Albánii brzy stala sekundární distribuce. Navrhli jsme albánské kanceláři UNHCR poskytnutí „České transportní jednotky“ a podepsali dohodu o realizaci tohoto projektu. Logistika UNHCR určila jako oblast působení pro tři terénní tary severní Albánii se základnou v Kukësu. Rozvoz potravin, dek, matrací a hygienických potřeb do horských vesnic začal v červnu. Zanedlouho po vstupu prvních vojáků NATO do Kosova je následovali „humanitáři“ včetně nadačního týmu a pak přesun naši transportní jednotky, která dnes působí v Sektoru jih se základnou v Prizrenu. Počátkem srpna by měly být do Kosova vypraveny další nákladní tary, jejich nákup tentokrát financuje česká vláda. Česká transportní jednotka byla prvním týmem z ČR, který začal v Kosovu působit.

Návrat do Kosova

Kamiony s pomocí přímo do Kosova byly vypraveny po převzetí provincie pod mezinárodní protektorát a na místo určené dojele koncem června s nákladem potravin a hygienických potřeb. Situace v samotném Kosovu byla a je stále velmi náročná. Lidé se vraceli do zcela vypálených a zničených vesnic. Po prvotní radosti z návratu domů zjišťují, že opravdu nemají kde bydlet, často nemají ani co jíst. Naše koordinační kancelář byla otevřena v Prishtině v druhé polovině června, transportní jednotka byla přesunuta do Prizrenu a v západokosovském městě Pëť bylo otevřeno tranzitní centrum pro návratelce. Část dobrovolníků z Albánie se na provozu centra pro 800 lidí podílí také. Pomoc vyhledávají lidé, kteří se vrací v naději, že jejich dům nebyl tak úplně zničen nebo že se zatím usadí u příbuzných, ale po několika dnech zůstávají zcela bez střechy nad hlavou. Rodiny jsou vybírány podle situace, přednostně takové, kde byl některý z rodičů zabít nebo je pohřbován. Centra zajišťují základní životní potřeby, koordinátoři se snaží pomoci uprchlíkům zajistit si stále ubytování. Dlouhodobě bude v Pëťi někdo ze zaměstnanců nadace a s ním přibližně deset dalších českých dobrovolníků.

Kancelář v Tiraně bude uzavřena, nové projekty pro Kosovo jsou právě nyní definovány a připravovány. Jisté je, že budeme pokračovat v obnově základního zdravotnického

ho systému. Dále chystáme pomoc některým školám, podporu místní organizaci Matka Tereza. Mezi plánované projekty patří spolupráce s vracejícími se kosovskými novináři. Příští zásilky s humanitární pomocí budou směřovat především do Kosova, ale i do Černé Hory, a pokud bude zaručena možnost doručení dodávky přímo uprchlíkům (nikoli do centrálního skladu státních organizací v Bělehradě), pak i do vlastního Srbska.

Ostatní humanitární pomoc

V jednu byly do Rumunska dopraveny kamiony obsahující stavební materiál pro tři okresy postižené loňskými záplavami. Tím byl uzavřen projekt vypsáný v loňském roce MZV ČR. Leprosárii ve městě Tichilesti bylo předáno 5000 USD, zaslaných prostřednictvím nadace z USA.

V březnu uspořádala Státní opera benefiční představení, jehož výtěžek byl věnován obětem lednového zemětřesení v Kolumbii. Téměř 6000 USD jsme předali na místě organizaci, která se stará o bezprizorní děti, sirotky a narkomany v okolí postiženého města Armenia. Z daru bylo nakoupeno jídlo, domácí zvířata pro chov a zařízení do kuchyně.

Jeden svět

První ročník mezinárodního filmového festivalu „One World“ proběhl na přelomu května a června. Podařilo se přivést čtyřicet dokumentárních snímků s tematikou lidských práv, etnických konfliktů či postavení menšin. Ceny získaly tyto filmy: „Strach“ o Bělorusku, „Mrtví jsou naživu“ o Rwandě, „Mise“ o Tádžikistánu a „Mimo sezonu“ o Mostaru. Pod názvem Jeden svět vyšla u příležitosti festivalu knížka, která přináší materiály o jednotlivých problémech nebo krizových oblastech světa. Nejúspěšnější filmy odvysílá Česká televize. Příští ročník plánuje rozšíření festivalu do dalších univerzitních měst.

Alternativy

Projekt vydávání zvláštních příloh týdeníku Respekt pokračuje. V dubnu vyšla příloha věnovaná Tádžikistánu a na listopad připravujeme osm stránek o Černé Hoře. Dvě vydané a dvě připravované přílohy věnované problematice cizinců žijících na území České republiky jsou příspěvkem k poznání těch „druhých“ žijících dlouhodobě v ČR.

V dubnu Prahu navštívil přední kubánský obhájce lidských práv a dlouholetý politický vězeň pan Elizardo Sanchez Santa Cruz. Mimo jiné poděkoval České republice za předložení rezoluce odsuzující režim Fidela Castra

v Komisi pro lidská práva OSN. V rámci filmového festivalu Jeden svět zavítala do Prahy i dcera Fidela Castra Alina Fernándezová, která z „ostrova svobody“ uprchla s falešnými doklady před několika lety.

Běloruské centrum nadace pozvalo členy Koordinační rady běloruských demokratických sil. Mezi hosty byl Hienadz Karpenka, předseda stínové vlády Běloruska, Andrej Sannikav, koordinátor Charty '97, a bývalý soudce Ústavního soudu Michal Pastuchov. Běloruské delegace předala oficiální dopis předsedy bývalého Nejvyššího soudu Semiona Šareckého, adresovaný prezidentu republiky, předsedům obou komor Parlamentu ČR, předsedovi vlády a ministru zahraničních věcí, ve kterém upozorňují na blížící se konec Lukašenkova funkčního období (20. července 1999). Na základě písemné dohody se společnost Člověk v tísni stala hlavním partnerem běloruské Charty '97 v ČR.

Romské projekty

Nadace Člověk v tísni byla založena jako organizace působící z České republiky směrem do zahraničí. Výjimku tvoří projekty zaměřené na podporu řešení „romské problematiky“, tedy na aktivitu spojené s rasismem, xenofobií, vzájemným pochopením a soužitím. V osmi místech začínají pracovat naši koordinátoři. Jejich hlavním úkolem bude pomáhat při řešení jednotlivých problémů a snaha problémům předcházet. Romské komunity, ve kterých budou alespoň po dobu jednoho roku tyto lidé působit, byly vybrány podle odhadu situace a možnosti nějak zlepšit podmínky života.

Filmy Člověk v tísni

Ve spolupráci s Českou televizí byl od ledna tohoto roku uveden pravidelný pořad nadace, vysílán je každou čtvrtou středu večer na ČT 2. Celkem třináct filmů mapuje a vysvětluje krizové oblasti. Autory jsou dokumentaristé jako Jeromír Štětina, Petra Procházková a Milan Maryška. Dosud byly odvysílány filmy o Albánii, Rusku, Bělorusku, Bosně a Hercegovině, o exodu kosovských Albánců a návratu kazašských Čechů domů. Připravují se filmy o Vietnamu, o návratu do Kosova, o životě Romů na východním Slovensku. Pravidelný pořad Člověk v tísni by měl být jakýmsi oknem, přes které nabízí nadace pohled do míst, kde pracovala a která si naši pomoc i pozornost zasluhují.

FOTOGRAFIE POUŽITÉ VE VÝROČNÍ ZPRÁVĚ JSOU Z ARCHIVU NADACE.

ČLOVĚK V TÍSNI – společnost při České televizi, o.p.s.,
byla jako nástupnická organizace Nadace při ČT Člověk v tísni registrována Krajským obchodním soudem v Praze dne 16.4.1999 se sídlem: 140 70 Praha 4, Kavčí hory, IČO: 25 75 52 77.

Tel.: +420-2-6113 4401/4402; fax.: +420-2-6113 4137; e-mail: plnfcz@czech-tv.cz; http://www.czech-tv.cz/nadace